

ČIURLIONIO PĖDSAKAIS LENKIJOS

Kur amžinybė susisiečia su užmarštimi *)

Zymaus kūrėjo biografija jau pati savaime istoriškai reikšminga, o drauge ir padeda geriau suprasti jo kūrybą. Tačiau išsamesnė M. K. Čiurlionio biografija kėl kas dar neparašyta, anta-
rta vertus, dar trūksta ir žinių. Paskelbta svarbių šaltinių, pagrindiniai dalykai, rodos, gerai žinomi, bet yra ir nemaža spragų iš ištisų jo gyvenimo laikotarpių. Ir daugelis tų nutrūkusių siūlių veda į Varšuvą. Ten Čiurlionis baigė konservatoriją ir studijavo Dailės mokykloje, ten brendo jo charakteris ir pasaulėžiūra, ten jis įsijungė ir į lietuviškąją kultūros darbą. Todėl šią žiemą, progai pasitaikius, mėnesį praleidau Lenkijoje, tą laiką paskirdamas Čiurlionio biografines medžiagas ieškojimams.

Zmogus palieka įvairių savo gyvenimo pėdsakų — dokumentų, kūrinių, laiškų, fotografijų. Lieka spaudos atbalsių, įrašų archyvų bylose, kitų žmonių atsiliepimų jų korespondencijose, dienoraščiuose bei memuaruose. Egzistuoja taip pat ir neregimi įrašai gyvųjų atmintyje. Liudininkai — tai, gal būt, betarpiškiausias informacijos šaltinis, deja, neamžinas. Nemaža, matyt, būtų galėjęs papasakoti apie Čiurlionio studijas Varšuvos konservatorijoje, apie tuometinę mokyklos aplinką jo kolega Ignas Prielgauskas, miręs prieš dešimt metų Šiauliuose. Dar daugiau, tikriausiai, — artimas Čiurlionio jaunystės bičiulis, inžinierius ir talentingas muzikos mėgėjas M.

Kalužinskis, miręs Varšuvoje, praėjusį rudenį. Nepapasakojo, o jeigu ir papasakojo kam, tai nebuvo užrašyta. Ką jau kalbėti apie tuos kolegas, kurie buvo sušaudyti antrojo pasaulinio karo metais, kurie pasimirė, kaip antai: artimiausias Čiurlionio draugas kompozitorius Eugenijus Moravskis, dailininkas Boleslovas Čarkovskis ir kiti, pirmaisiais pokario metais. Ir beveik kiekvienuose varšuviečių namuose (taip pat Krokuvoje, Lodzėje), kur tebegyvena buvę Čiurlionio pažįstami ar jų šeimos, gali išgirsti pasakojant, kiek ir kokių turėję Čiurlionio dovanotų paveikslų, gaidų rankraščių, jo tapytų atviručių — ligi pat tragiškų Varšuvos sukilimo dienų.

Gal būt, todėl pagrindinį dėmesį ieškodamas nukreipiau ne tiek į archyvinę ar spausdintą medžiagą, kiek į tuos nykstančius, dažniausiai niekur neužfiksuotus Čiurlionio gyvenimo pėdsakus, pasilikusius jį pažinojusių žmonių atmintyje.

Lenkijoje pavyko rasti bene dvyliką žmonių, asmeniškai pažinojusių Čiurlionį (jų vidutinis amžius šiandien — per 80 metų). Tiesa, ne visais adresais, kuriuos buvau užčiuopęs, pasinaudojau, ne visus asmenis applančiau, nes ir laiko nesustabdysi. O jo tokiam darbe reikia turėti ligi valiai: kol gauni adresą, surandi žmogų, šnekiesi pamažėle su visokiais nukrypimais, iš klausai daug bendrų ir žinomų dalykų, o konkretūs, smulkesni, nežinomi faktai prisimenami labai palaipsniui. Bet užtat kaip ryškiai ir netikėtai kartkartėmis blykstelį tie prisiminimai! Tada džiaugiesi laimėjęs, tarsi chemikas, geologas ar kolekcionierius, kuris pajuto galį gale, iš natūros. Tai buvęs originalaus

talento žmogus, kuris galėdavo susidomėti ir visai netapybišku iš pažiūros motyvu. Kartą rudenį nuėjė Druskininkuose ant kalnelio, vadinamo "Pohanka", ju-
dvi pardėjusios tapyti Nemuną; žinomi dalykai. Janas Bžežinskis yra išsaugojęs retų, nežinomų nuotraukų, kurių vieną čia skelbiama. Tai studentų grupė prie Varšuvos Dailės mokyklos durų: J. Johnova, M. K. Čiurlionis, V. Šrajber, Vl. Krasovskis.

Patį J. Suchoževską buvusi revoliucionierė, po dvejų metų studijų Dailės mokykloje turėjusi išvykti į užsienį. Paryžiuje studijavo biologiją ir filosofiją, o vėliau, po pirmojo pasaulinio karo, dėstė Krokuvoje Jogailaičių universitete. Čia štai ant sienų yra jos pačios tapytų paveikslų, jų tarpe — ir Gražinos portretas, ir Druskininkų peizažai. Sėdėjęs buvo kadaise nusifotografavusios su Čiurlioniu, bet nuotrauka dabar jau prazuvusi.

Ir štai, prieš išvažiuodamas, užėini žmogus vakare atsisveikinti ir sužinai šį tą naujo: Krokuvoje gyvena buvusi Čiurlionio mokinė (kadaise Varšuvoje privačiai mokė ją fortepijono) ir ji galėtų papasakoti dar apie kitą šeimą, kur Čiurlionis lankydavęsis, kur turėję jo paveikslų ir pabrėždavę jam pamokų... Ir tos šeimos nariai taip pat Krokuvoje, štai adresas, bet traukinys jau švilpia, ir vargšas tyrinėtojas bėga, kramtydamas pirštus, fiksuodamas adresą, dėstydamas laiškų tekstą...

K'tas Čiurlionio kolega Janas Bžežinskis jau dvidešimt metų guli lovoje, baisios ligos surinktas. Gyvena jis nedideliame Jaslo miestelyje, apie 200 kilo-

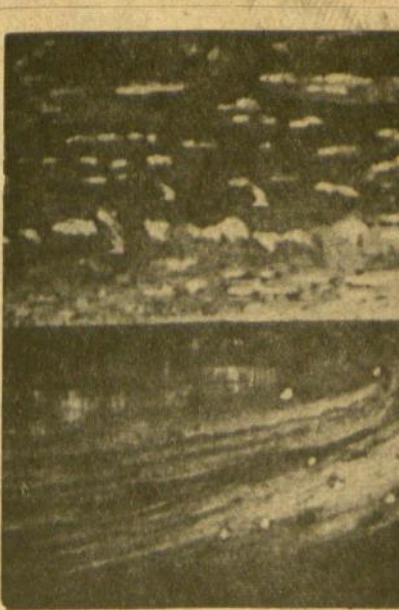
M. K. Čiurlionio prie Varšuvos Dailės mokyklos. Iš kairės į dešinę: J. Johnova, M. K. Čiurlionis, V. Šrajber ir Vl. Krasovskis.

metų už Krokuvos. Domisi gyvensimais ir visai netapybišku iš pažiūros motyvu. Kartą rudenį nuėjė Druskininkuose ant kalnelio, vadinamo "Pohanka", ju-
dvi pardėjusios tapyti Nemuną; žinomi dalykai. Janas Bžežinskis yra išsaugojęs retų, nežinomų nuotraukų, kurių vieną čia skelbiama. Tai studentų grupė prie Varšuvos Dailės mokyklos durų: J. Johnova, M. K. Čiurlionis, V. Šrajber, Vl. Krasovskis.

Lodzėje gyvena Eugenijaus Moravskio sesuo Marija, pirmoji Kastano Čiurlionio meilė. Aštuoniasdešimt septynerių metų moteris pasakoja ryškiai, paprastai, prisimindama daugelį svarbių detalių iš to beveik nežinomo jauno kompozitoriaus gyvenimo laikotarpio. Atsimena ir (Nukelta į 2 psl.)

Didysis Indijos genijus Rabindranath Tagore vieną kartą, rašydamas kažkokį savo kūrinių, rankraščio krašte uždėjo stambų rašalo kliksą. Iš pradžių, kiek nusiminęs, greit jis ėmė apie tą stambų tašką vedžioti plunksna, kurdamas naujas, dailias linijas, ir vietos dėmės jam pavyko sudaryti ornamentą. Tai buvo jam paskatas susidomėti tapyba, ir šioje srityje jis yra sukūręs pasigėrėtinų dalykų.

Asociacijos keliu šis faktelis mums leidžia pagalvoti, kad mūsų pastangos jaunosios kartos kultūriniame ir visuomeniniame brandinime dar vis nėra buvusios reikiamoje aukštumoje, dar čia vis buvo mažesnė ar didesnė dėmė, tačiau bendromis pastangomis iš to — Jaunimo kongreso metu — vis dėlto pavyko sukurti dailių mūsų brandensio atžalyno ornamentą.

M. K. Čiurlionis

Kertinė Parasė

KULTŪRINIO KRAUJO CIRKULIACIJA

Didysis Indijos genijus Rabindranath Tagore vieną kartą, rašydamas kažkokį savo kūrinių, rankraščio krašte uždėjo stambų rašalo kliksą. Iš pradžių, kiek nusiminęs, greit jis ėmė apie tą stambų tašką vedžioti plunksna, kurdamas naujas, dailias linijas, ir vietos dėmės jam pavyko sudaryti ornamentą. Tai buvo jam paskatas susidomėti tapyba, ir šioje srityje jis yra sukūręs pasigėrėtinų dalykų.

Asociacijos keliu šis faktelis mums leidžia pagalvoti, kad mūsų pastangos jaunosios kartos kultūriniame ir visuomeniniame brandinime dar vis nėra buvusios reikiamoje aukštumoje, dar čia vis buvo mažesnė ar didesnė dėmė, tačiau bendromis pastangomis iš to — Jaunimo kongreso metu — vis dėlto pavyko sukurti dailių mūsų brandensio atžalyno ornamentą.

Elėje straipsnių buvo metas kritiškas žvilgsnis į kongresą. Bet jis jau yra, kad ir labai miela ir garbinga, bet vis dėlto praeitis. Dabar mums tenka mesti žvilgsnį į ateitį — kaip išvesti kultūrinę projekciją į kuo platesnes lietuvių apgyventas periferijas.

Šioje srityje labai daug pasitarnaus po įvairius kontinentus išsiskirstę užsieniečiai kongreso dalyviai. Jų darbas dabar tik prasideda, ir mes tikimės, kad jie savo uždavinį atliks pasigėrėtinai, nes tai juk yra rinktinis mūsų jaunimas, žavėjęs mus savo iniciatyva, energija, susipratimu ir ryžtu. Jų veikimas dabar bus informaciniu žodžiu. Tačiau tai dar reikia parenti naujomis pastangomis ir būtent — toliau praktiškai gilinant kultūrinis ryšius su labiausiai nutolusiais lietuviškojo organizmo nariais, su kuriais nepalaikant reikiamos kultūrinio kraujo cirkuliacijos, gali įvykti skaudi gangrena.

Ziūrint į šį reikalą praktiškai, reikia kad atsirastų kuo daugiau entuziastų savanorių mūsų tremties nedalia pergyvenančios tautos kultūrinės ko-

vos laukuose. Turime Pietų Amerikoje, Europoje, Australijoje visą eilę laikraščių. Kaip būtų gera, kad atsirastų tiems laikraščiams savanorių talkininkų, kurie kartkartėmis parašytų informacinį straipsnį arba nors reguliariai imtų siuntinėti oro paštu iškarpas svarbesnių lietuviškų informacijos žinių. Kai vyko Jaunimo kongresas, žinau Pietų Amerikos lietuvių laikraščių, kurie tiesiog maldavo skubiai siųsti jiems iškarpeles apie kongresą. Tai jiems buvo labai didelė parama.

Turime visą eilę vertingų jaunimo organizacijų tolimesnėse lietuvių kolonijose, kur uždariai mažesni, kur lietuviškoji knyga sunkiai tegalima įgyti. Imigrantai iš tų kraštų galėtų imtis iniciatyvos pereiti per savo draugus, surinkti jų jau perskaitytas knygas ir nusiųsti knygynėliams tų miestų lietuvių, iš kurių yra atvažiuavę, duoti pasiūlymų atitinkamų organizacijų nariams. Mūsų ateitininkai, skautai, vyčiai tiesiog galėtų pasiimti globoti po kurį užsienio savo organizacijos padalinį, parinkdami lietuviškų knygų ir jas nusiųsdami. Perskaitytus naują veiklą ne taip jau sunku su juo skirtis, ypač žinant, kokiam didžiam tikslui jis bus nukreiptas.

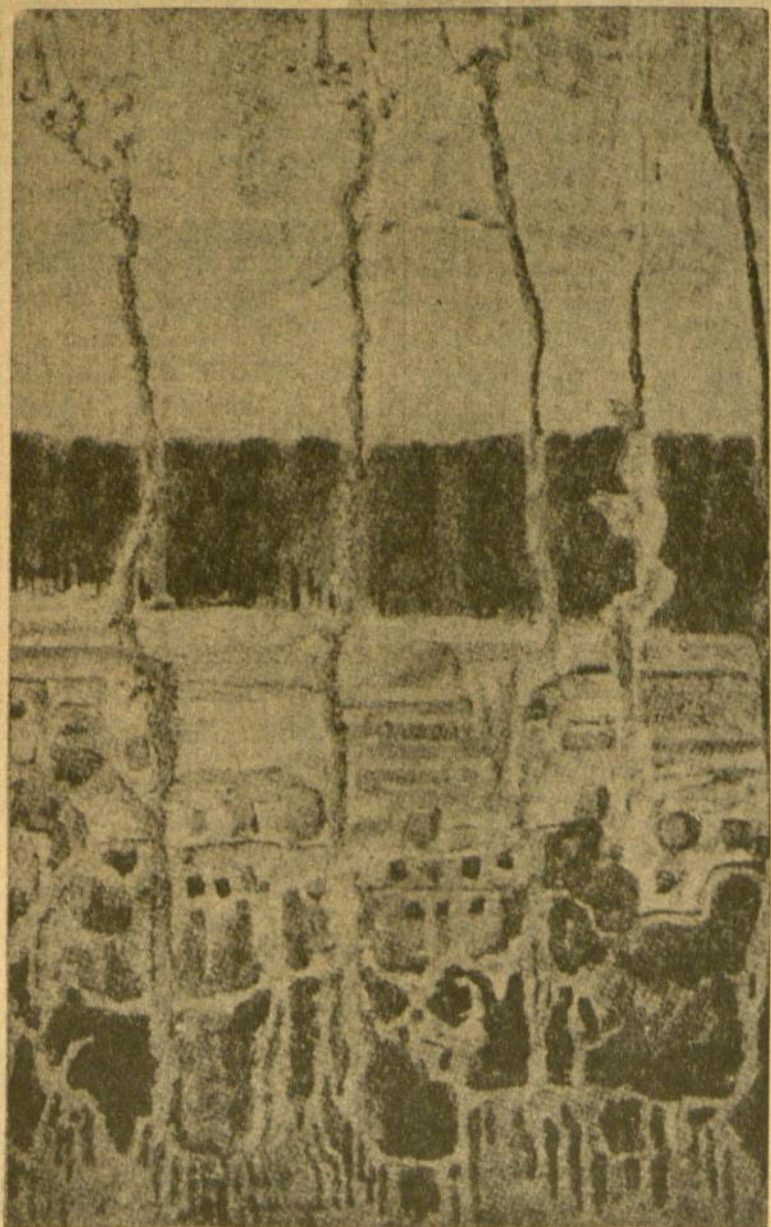
Šitokiomis bendromis pastangomis būtų galima retkarčiais užjūrio lietuviams parūpinti ir plokštelių. Ir tai būtų jiems nuostabi dovana, praturtinanti jų susirinkimus, lietuviška šiluma kaitinanti širdis. Ypač tokia talka būtų naudinga užsienio lietuvių turimoms radijo valandėlėms. Dabar ir magnetofonas (rekorderis) nėra retenybė. Įkalbėtą žodį nebe sunku perduoti, o kiek tai gaivinančios šilimos įnešų toli nuo mūsų gyvenantiems lietuviams!

Kai kurios organizacijos jau pradeda šiuos uždavinius praktikuoti. O būtų labai naudinga tai išplėsti, ypač, kad dabar susidaro naujos galimybės — palaikant ryšį su pažintuoju šauniojo jaunimo, dalyvavusiu bendroje stovykloje, bendrose kongreso sesijose. Lietuvių bendruomenė, Liet. stud. sąjunga reikale net galėtų padėti tuos nuosirdžius patriotinius kultūros ryšius sumegzti, nurodant, kur dėsintis reikalias, koks kur adresas.

Šitokia akcija būtų naudinga ir ją vykdančioms asmenims bei sambūriams, nes kiekvienas konkretus veikimas yra teigiamas įnašas, įprasminas organizacinio vieneto buvimą ir atnešas daug vidinio pasitenkinimo atskiram, uždavinį įvykdyti žmogui. Ir tai būtų vertingas kultūrinis pasitarimas tremties viesulų blaškoma mūsų tautai. J. Pr.

Šiame numery:

- Kultūrinio kraujo cirkuliacija.
- Čiurlionio pėdsakais Lenkijoje.
- Aleksandro Ružancovo netekus.
- Drama ir muzika.
- Mauriškoji Andalūzija.
- Iš anglų klasikinės poezijos.
- Dvidešimt metų be Martyno Jankaus.
- Atsakymas į Kairio atvirlaiškį.
- Pokongresiniai apmąstymai.
- Kelionė į mėnulį mažiesiems.
- Maritimas apie blogio problemą.
- Kultūrinė kronika.

M. K. Čiurlionis

Iš ciklo "Vasara" (tempera, 1906)

ČIURLIONIO PĖDSAKAIS LENKIJOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

vėlesnius susitikimus, ir brolio Eugenijaus rūpesčius, ir savo išgyvenimus prie Čiurlionio mirties patalo. Vaikščiūdavo dviese į Lazienkas rinkti žibuoklių, jis mokęs ją klausytis paukščių ir vėjo muzikos, žavėtis žydinčios obels stebuklu... Tėvas taręs: "Neleisiu, kad mano duklė skalbtų kur nors šešto aukšto palėpėj", o paskui liepęs jai išeiti už pasipiršusio našlio su keturiais vaikais. Vargšas Kastukas per jungtuves laikęs karūną virš jos galvos; Eugenijui Moravskijui guodėsis, kad gyvenimas nebemielas, kad nieko negalys veikti, bet tas sudraudęs vyriškai: "Jeigu ji tavęs neįvertino, tai ir tu pamiršk!" Ir tie žodžiai padėjo...

Lodžėje tebegyvena ir Petras Markevičius — tas pats "mylimas Petrelis", kuriam Čiurlionis yra parašęs nemažą šiltų laišku. Deja, senukas visiškai kurčias, ligotas ir atmintis jo jau apsilpus; viskas žuvę Varšuvoje. Tad lieka nebent "patikrinti" senas fotografijas ir parašyti didžiulėmis raidėmis keletą klausimų, kur atsakoma trumpai: "taip" arba "ne"...

Siame name gyvena ir Viktorija Hempliova, Markevičių puseserė. Ji prisimena Čiurlionį, skambinantį savo draugams, prisimena jo mazurkas, valsa, poemą "Miražas", preliudus, kuriuos pati skambindavusi. Ji turėjusi du Čiurlionio paveikslus, aliejum tapytus Druskininkų peizažus — vienias beržas prie Nemuno ir saulėleidžio nušviestas kupetos, miško fone. Jie žuvo Varšuvos sukilimo liepsnose.

Ir štai mes vėl Varšuvoje. Čiurlionio kolegos tapytojo Michalo Boručinskio dirbtuvėje. Senas dailininkas pasakoja, kaip atrodė Čiurlionio kambarėlis, būdinga tu laikų Varšuvos "kavalerka", kaip vykdavo tapybos studijos gamtoje, kaip ochranka gaudė gatvėse studentus 1905-1906 metų revoliucijos dienomis, na, ir apie Ribiniškių epopėją. Tų neramių metų žiemą į varšuvietės mecenatės J. Kerbedienės dvarelį Ribiniškiuose buvo atvykusi grupė studentų peizažo studijoms; siančiant aplypinkę "juodašimčiams", netolimo miesčio žydai atbėgę prašyti apgynimo. Studentai buvę neginkluoti, tad žydai surinkę pinigų, ir M. Boručinskis su jų delegatais slapta važiuoja į Daugpilį pirkti ginklų dailininkų "kariuomenei". O jau pačios kautynės, kaip žinome, vaizdingai aprašytos Čiurlionio laiške broliui Povilui: "mūsų pusėje net ir sužeistų nebuvo, o "juodašimčių" pusėje buvo du sužeisti, iš kurių vienas vėliau pasirodė visai užmuštas".

Idomūs būdavo kolegų suėjimai, kartais dalyvaujant ir profesoriams, diskusijos įvairiais klausimais. Sykį juos stebėjęs Čiurlionio ginčas su direktorium K. Stabrausku dėl lietuvių kultūros kėlimo. Stabrauskas tvirtinęs, kad Lietuvon reikia skubiai nešti ir sklepyti esamą jau išugdytą, lenkų kultūrą; o Čiurlionis įrodinėjęs, kad lietuviams reikia ugdyti savo tautinę kultūrą, pagrįstą senomis liaudies tradicijomis. Jaunesniems kolegoms lenkams (Čiurlionis buvo gero kaimo vyras) tas ginčas atrodė nevertas pastangų, nes tebesijėdė neabejotinai Stabrausko pusėje. "Dabar aišku, — susimąsto M. Boručinskis, — kad Čiurlionis ta da buvo teisus".

O dabar pavyzdys, kaip tenka kartais palaipti restauruoti laiko ištrintus bičiulius pėdsakus. Varšuvoje Čiurlionio bičiuliai su Volmanų šeima. Bronislava Volmanienė mirė jau prieš karą, seniai miręs ir jos sūnus, buvęs Čiurlionio kolega Varšuvos Dailės mokykloje. Tačiau, gal būt, pavyktų surasti Haliną Vol-

manaite, kuriai Čiurlionis duodavęs fortepijono pamokas, pasakyjęs trejetą preliudų ir, kai kurių pažįstamų tvirtinimu, simpatizavęs?.. Betgi maža kas gali ką tikresnio pasakyti. Vienur išgirsi, kad ji buvusi B. Čarkovskio žmona ir mirusi dar prieš karą, kitur — kad ištėkėjusi už kažkokio Pietų Amerikos diplomato. Bžežinskis ir Boručinskis tvirtina, kad Čarkovskio žmona buvusi irgi dailininkė, Mokyklos kolegė, ne Volmanaitė. Galų gale išsiaiškini, kad Halina iš tikrųjų buvo Čarkovskio, tik ne Čiurlionio bičiulio Boleslovo, bet jo brolio žmona, kad vėliau išsikyrė ir ištėkėjo už anglo diplomato. Tai vis dėlto dar labai nedaug. Bet Lodžės konservatorijos rektorius Kęstutis Bacevičius (lietuvių kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus ir lenkų kompozitorės Gražinos Bacevičiūtės brolis), kuris prieš karą buvo susipažinęs su Volmanais, išvertęs ir paskelbęs Kaune keletą Čiurlionio laišku B. Volmanienei, gali dar šį tą pasakyti — du svarbius dalykus. Halina Volmanaitė ištėkėjusi apie 1936 metus už anglo diplomato Stoukso, išvykusi su juo ir apsigyvenusi Argentinoje. Taigi jau galima tikėtis greičiau surasti adatą šieno kupetoje. Suprantama, net ir pasekus pėdsaką iki galo, viskas gali pasirodyti veltui arba per vėlu; tačiau ir dėl vieno procento tikimybės verta stengtis. O jei staiga sužinome, kad kur nors Argentinoje arba Anglijoje yra Čiurlionio laišku, gaidų, fotografijų, prisiminimų apie jį, gal ir paveikslų?.. Dešimt berželių mėginimų su kaupu atlygina vienas atradimas.

Panašiais keliais einama arba... į nieką, arba į faktą — ty-

ALEKSANDRO RUŽANCOVO NETEKUS

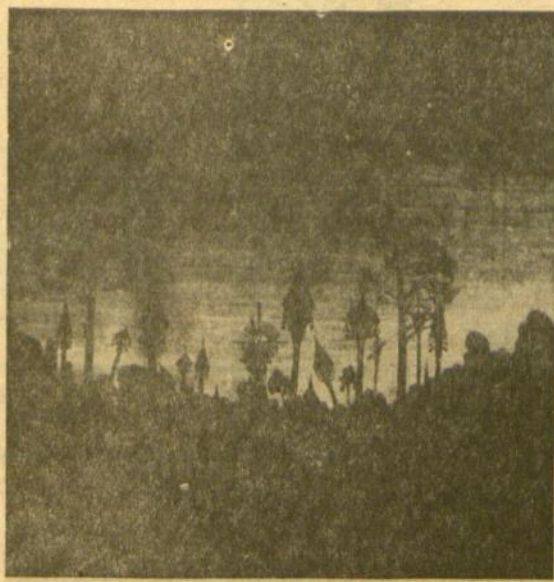
Suskausta lietuviui širdį, kai išgirstame žinią apie mūsų vyresniosios kartos kultūrininkų atsisakymą su šiuo pasauliu, nesgi ne visais atvejais jiems tinkama pakaita atsiranda. Taip buvo ir š.m. liepos 23 d. vakarą, kai patyrėme, kad mus apleido didysis bibliografas Aleksandras Ružanec-Ružancovas.

Nelietuvis jis buvo, — kaimyninės Gudijos sūnus. Gimė 1893 m. Viazmoje, kur ir gimnazijos mokslus išėjo. Mokėsi Maskvos u-tė (Istorijos-filologijos fakultete), Aleksiejaus karo mokykloje, 1914-1918 m. kovėsi rusų-vokiečių fronte ir buvo sužeistas. 1919 m. įstojo į Lietuvos kariuomenę, Gudijos egziliuotės vyriausybės "paskolintas". Lietuvai, vadovavo gudų kuopai ir kovėsi su Lietuvos priešais nepriklausomybės kovų frontuose. Pasižymėjęs sumanumu ir narsumu, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi ir kitais kariniais ženklais. Ir kovoms pasibaigus, pasiliko Lietuvos kariuomenėje, buvo pakeltas majoru. Nuo 1921 m. įsitraukė į bibliografinį darbą; vadovavo Kariuomenės bibliotekai, kurioje sutelkė 40,000 tomų ir ją pavyzdinčiai sutvarkė. Nuo 1928 m. dirbo Lietuvos Bibl. Institute drauge su prof. Vc. Biržiška, aktyviai dalyvavo Bibliotekinių dr-jos darbuose. Velionies rūpesčiu 1928 m. pradėtos leisti "Bibliografijos Žinios"; jų redaktorium pasirašinėdavo Vc. Biržiška, tačiau praktiškąjį redagavimo darbą atliko Al. Ružanecas, iki 1941 m. pateikdamas visą reikalingą medžiagą. Nepriklausomybės metais aprašė 13,266 knygas bei brošiūras. 1922-1940 metais buvo kūrybingiausi: paruošė ir paskelbė keliasdešimt leidinių.

1946 m. Memmingeno lietuvių stovykloje (Vokietijoje) įsteigė Lietuvių bibliografijos tarnybą, kurios talkininku teko ir šio strauioriui iki šiol būti. Drauge buvo intensyviai renkami tremtinių leidiniai ir jų originalai tel-

* Jų apypilnis sąrašas mano paskelbtas 1963 m. "Knygų Lentynoj", nr. 2.

M. K. Čiurlionis
Žemaičių kapinėse

rinėtojo lobį. Kitokios rūšies faktus kaupia dokumentai archyvuose, bet čia jau atskiras pasakojimas. Lygiai kaip ir vietovės, su kuriomis susijęs mūsų menininko gyvenimas. Tik viena iš jų vis dėlto norėtusi paminėti — tai Pustelniko gyvenvietė netoli Varšuvos, kur 1911 metais Raudonojo Dvaro sanatorijoje mirė M. Konstantinas Čiurlionis.

Buvusioje sanatorijoje, kadaise dvarelis pastate, dabar įsikūrusi neišsivysėsių vaikų prieglauda — mokykla. Lenkijos lietuvių rūpinasi įrengti čia paminklinę lentą.

Keista nuotaika apėmė šioje vietoje. Tyli vidudienio valanda, aukštai plaukia tiršti debesys, žemėje paskutiniai sniego lopai. Nedidelis senas parkas, susiliejęs su buvusio pušyno pakraščiu. Šalto pavasario vėjo šurpinamas jis ošia tarsi kokį tolimą graudų prisiminimą.

Netoliese yra Markų gyvenvietė ir parapijos bažnyčia. Klebonijoje tebesaugomos senos giminių ir mirimų registravimo knygos. Sklaidome didelius pageltusius lapus, ir štai devynias dešimt ketvirtasis vienpoliųjų metų įrašas: "... antrą valandą po pietų atėjo Juzefas Gurskis ir Metislovas Adamskis, abu tar-

nautojai, gyvenantys Raudonajame Dvare, ir pareiškė, kad šių metų vakar dieną devintą valandą vakaro mirė Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, ... gimęs nežinia kur, gyvenęs Raudonajame Dvare, ... paliko našlauti žmoną Sofiją. Savo akimis įsitikinęs... šį Aktą dalyvavusiems nerastin giems perskačiau..."

Tose knygoose visi lygūs — žinomi ir nežinomi. Ir kai prisimeni Čiurlionio pomirtinę šlovę, augantį pasaulyje jo kūrybos reikšmės suvokimą, tai sena knyga Markų bažnyčioje tarsi dar labiau paryškina Čiurlionio nuveiktą darbą — žmogaus laikinumas ir tvarumas papildo vienas kitą, giliau išreiškdamį gyvenimo prasmę.

Ir sukumpusios pušys vėl tyliai dainuoja parke, kaip dainavo jam paskutinįjį ankstyvą pavasarį, primindamos tėvynės girių muziką.

— JAV sveikatos įstaiga skelbia, kad Amerikoje yra 50 įstaigų, kurios padeda 400,000 epileptikų, 600,000 vaikų, turinčių klausos sutrikimų, 3 mil. vaikų, turinčių kalbėjimo sunkumų ir 10 mil., turinčių regėjimo problemų.

kus pajvairindavo, žaisdamas su trimis anūkais ir besirūpinam konkurse. Jaunas lietuvis dailininkas (bosas) Vaclovas Daunoras neseniai Maskvoje įvykusiame tarptautiniame P. Čaikovskio vardo konkurse laimėjo ketvirtąją vietą ir konkurso laureato vardą.

Konkurse dalyvavo 58 dailininkai (vyrai ir moterys) iš 21 valstybės. Vyru tarpe pirmą ir antrą premiją gavo rusai, penktąją — rumunai. Trečiosios premijos buvo paskirtos dvi: viena amerikiečiui (S. Estes) ir viena rusui. Tuo būdu V. Daunoras, laimėjęs

• Ketvirtąją vietą lietuviui dailininkui Čaikovskio vardo konkurse. Jaunas lietuvis dailininkas (bosas) Vaclovas Daunoras neseniai Maskvoje įvykusiame tarptautiniame P. Čaikovskio vardo konkurse laimėjo ketvirtąją vietą ir konkurso laureato vardą.

Velionis Aleksandras buvo kukli, bet tauri ir įžymi asmenybė. Vargiai jau kitas svetimtautis yra tiek davęs lietuvių kultūrai, kiek šis vyras. Troško numirti jeigu ne gimtojoje Gudijoje, tai bent kaimyninėje Lietuvoje. Deja, šie jo norai neišsipildė: Aleksandrą Ružanec-Ružancovą prigludė svetima, kad ir svetinga, Amerikos žemėlė. 1966.VII.27, liūdint lietuvių ir gudų visuomenei, velionis palaidotas Danville, Ill. kapinėse.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protėzistas
Aparatai-Protėzai, Med. Laidai, Spec. pagalba kopoms (Arch Supporta) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PTospect 6-5084
Val. 9-4 ir 6-8. Seštadi. 9-1

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGŲ
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val. kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Seštadienis 10-12 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Res. telef. WAlbrook 6-5076

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti MI 3-0001

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel. PRospect 8-1717
Rezid. 3241 West 60th Place
Tel.: REpublic 7-7805

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniai uždaryta. Antradieniai ir penktadieniai vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2501 West 63rd Street
Kampus 63-los ir California
Val. kasdien nuo 6-8 val. vak. Seštadi. 2-4 val.
Trečiadi. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-1042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 N. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penktadi. 1-5, treči. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-5758; rez. HI 5-3225

DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
Bendra praktika ir Alergija
2751 West 51st Street
Valandos: pirmad., antr., ketv. 2-9 val., penktadi. 10 v. r. iki 9 v. vak. Seštadi. 10 v. r. iki 1 v. popiet. Ligonius prima pagal susitarimą.

Ofs. 735-4477; REZ. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.

Rez. GI 8-0873

DR. W. M. EISINŠINAS
AKUSERIJA ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti MI 3-0001

• Ketvirtąją vietą lietuviui dailininkui Čaikovskio vardo konkurse. Jaunas lietuvis dailininkas (bosas) Vaclovas Daunoras neseniai Maskvoje įvykusiame tarptautiniame P. Čaikovskio vardo konkurse laimėjo ketvirtąją vietą ir konkurso laureato vardą.

Konkurse dalyvavo 58 dailininkai (vyrai ir moterys) iš 21 valstybės.

Vyru tarpe pirmą ir antrą premiją gavo rusai, penktąją — rumunai. Trečiosios premijos buvo paskirtos dvi: viena amerikiečiui (S. Estes) ir viena rusui. Tuo būdu V. Daunoras, laimėjęs

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIZINAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akuserija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 1-3 ir 6-8 val. vak. Sešt. 12-3 v. p. p. Trečiadieniai uždaryta.

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rez. PRospect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA

GYDYTOJA IR CHIRURGE

2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirt., ir penkt. nuo 11 iki 1 val. ir nuo 4 iki 7 v. v. Seštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika

2815 W. 71st Street

Ofiso val.: kasdien nuo 6 iki 9 v. v.; Sešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadi. ir Sešt. uždaryta.

Tel. GRowehill 6-1595

DR. ALDONA JUŠKA

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE

PRITAIKO AKINIUS

2422 West Marquette Road

Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal susitarimą. Išskyrus trečiadienius uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val.: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadi. ir Seštadi. tik susitarus.

Ofiso 585-2525 Rez. TR 3-0281

DR. ALG. KAVALIŲNAS

VIDAUS IR KRAUJO LIGOS

5540 So. Pulaski Road

Pirm., antr., ketv. ir penkt. nuo 2-4 ir 6-9 ir pagal susitarimą.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

(Lietuvis gydytojas)

3925 West 59th Street

Val.: pirmad., antrad., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 v. p. p., 6-8 val. vak. Seštadi. 12-4 val., trečiadi. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienius.

Seštadieniai 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE

MEDICAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., Seštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso tel. RE 7-1168

Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

2817 West 71st Street

Telefonas HEMlock 6-3545

(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofiso PR 8-7773 Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS

2858 West 63rd Street

Valandos: pirmad., ketv. 5-8 val., antradi. ir penktadi. 2-4 val. Priminėja tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė — vidaus ligos

2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas)

Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vak. Sešt. 9 v. r. — 2 v. p. p.

DR. JULIA MONSTAVIČIUS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

Vidaus ligos

10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill

Telef. ofiso: PULham 5-6766

Namų: BEveryly 5-3946

Pirm., val. antradi. — ketv. 6-8 v. v.; Seštadi. 1-3 v. p. p. Kitom dienom uždaryta.

ketvirtąją premiją, iš tikrųjų "prieš save" turi ne tris, o keturis varžovus. Bet kiekvieną atvejų šis jo laimėjimas liudija jį esant tikrai aukšto lygio dailininką. Laimėjimas buvo labai džiaugsmingai sutiktas Vilniuje ir iš viso Lietuvos.

Konkursiniame konkurse Daunoras dainavo lietuviškai ariją iš A. Račiūno operos "Saulės miestas", kitas tris arijas dainavo rusiškai (iš Čaikovskio ir Rachmaninovo operų).

Moteryų konkurse pirmą vietą laimėjo amerikietė (Jane Marsh). Amerikietė laimėjo ir vieną iš antrųjų premijų. (E.)

Tel. ofiso PR 6-7900; Namų 925-7901

DR. A. PUSTELNIKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPEC. VIDAUS LIGOS

5159 South Damen Avenue

Valandos: 1-9 v. p. p. Išskyrus trečiadienį

Telef. 423-2860

DR. E. RINGO

RENTGENOLOGAS

9760 S. Kedzie Ave.

Val.: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. v. Treči. ir Sešt. 8 v. r. iki 2 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS

SPEC. ORTHOPEDINES LIGOS

2745 West 69th Street

Priešais šv. Kryžiaus ligoninę

Val.: Pirmad., antr., ketv. penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Seštadi. nuo 2-4. Trečiadieniai ir kitu laiku susitarus telefonu.

Telef. REpublic 7-2290

Atostogose nuo liep. 16 iki rugp. 1

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.

Tikrina akis ir prietaik akinius, keičia stiklus ir rėmus

4455 S. California Ave., YA 7-7381

Val.: 1 v. p. p. iki 8 v. v. kasdien. Trečiadieniai uždaryta. Seštadieniai nuo 10 v. r. iki 1 v. popiet.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ PUSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA

Ofisas 2454 West 71st St.

Val.: antradi. nuo 2-5 po pietų ketvirtadi. nuo 6-8 vak.

Ofiso telef. 776-2880

Rez. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS

AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA

DRAMA IR MUZIKA

PAUL CLAUDEL

Wagneris, kaip muzikas ir dramaturgas

Dramos ir muzikos suderinimo klausimas dažnai kilo mano, kaip dramaturgo, karjeroje. Be abejo, ji yra kilusi ir kitiems įvairių kraštų ir toli viena nuo kitos nutolusių epochų autoriams. Be abejo, jūs visi žinote, kiek daug šiuo klausimu yra prirašęs Richardas Wagneris. Ir, žinoma, jei yra kas, iš kurio galima tikėtis šios problemos sprendimo, tai yra šis, puikaus temperamento žmogus, kartu dramaturgas ir muzikas. Būty neteisinga sakyti, kad šis milžiniškas uždavinys jam visiškai nepasisekė. "Tanhaeuseris" tebėra drama, didingai ir nuostabiai sukomponuota, kur muzika tiksliai išryškina ir nuspalvina personazų polėkius. Man atrodo, kad šiame veikale Wagneris išsireiškė autentiškiausiu ir tobuliausiu būdu. "Lohengrinas" taip pat būtų neblogas kūrinys, jei jį būtų galima rekonstruoti tarsi paveikslą ir apvalyti nuo romantiško užgriozdimo, kuris jį mums daro tiesiog nepakenčiamu. Kalbant apie "Tristaną", aš jam prikišu monotoniškumą ir per didelį vienodumą (kas yra būdinga paskutiniams Wagnerio veikalams) ir draminį libreto menkumą. Kai ponas ir ponija per pirmuosius veiksmus nuolat kartoja, kad — Aš tave myliu — Tu mane myli, tai žiūrovas mano, kad to užtenka. Bet kai jis pastebi, jog visa tai vėl prasideda ir trečiame veiksmo, tai jį pagauna nevilnis ir toks stiprus noras bėgti, kad nei klarneto solo negali jo nuraminti. Ir dabar man atrodo, kad užuot kalbėjęs jums apie dramą ir muziką, aš tirčiau kalbėti

*) Vertėjo pastaba. Ši Paul Claudel paskaita, skaityta Yale universitete 1930 m., yra įdomi savo atsakymais į daug kam šiandien rūpimus klausimus. Ji visų pirma paaiškina, kodėl Claudelio dramų, kurios yra tokios muzikinės, neišviro operomis. Ji atidengia didelį žodinį ir muzikinį išraiškos skirtumą, bet kartu ir jų viena nuo kitos nepriklausomybę. Ji paaiškina kilmę tų modernių reiškinių, kuriuos šiandien sutinkame tiek modernioje muzikoje, tiek dramose gyvenime. Ta pačia proga ji nustato Wagnerio vaidmenį dramų ir muzikos problemų sprendime.

apie meilės dialogą. Tai būtų gera proga patenkinti ilgalaikį susikrimtimą, kuris tūno, be abejo, tiek jūsų, tiek mano širdyje. Bet aš bijau, kad tai manęs nenuneštų per daug į šalį. Vietoj to, aš čia noriu padaryti tik vieną pastebėjimą.

Nesiderinančios išraiškos priemonės

Jūs visi esate buvę liudininkai, į kokią sunkią būklę patenka solistas, kuriam reikia išpildyti tautinį himną ir, kuris, norėdamas šiam savo numeriui suteikti daugiau heroizmo, apsišarvuoja vėliava. Koks nesuipratimas! Tik du dalykus galima daryti su vėliava: arba plevėsuoti ją rankoje, arba aistringai spausti prie širdies. Šie abu gestai čia galėtų visiškai tikti, bet kai jie yra pakartojami keletą kartų, publika išgyvena jausmo sumažėjimą. Ta pati situacija yra ir meilės dia-

loge. Jaunas partneris gali du dalykus daryti su primadona: arba, laikydamas ją už rankos, kontemplančiai jos grožį, arba aistringai spausti ją prie širdies. Publika, matydama tai pakartojant keletą kartų, išgyvena tą patį "malonumą" kaip solisto su vėliava. Reikia pridurti, kad du solistai, atlikdami šią pridėtinę "gimnastiką", turi daug sunkesnę ir daug rimtesnę uždavinį, būtent: atlikti sunkią giedojimo partiją. O tai pažeidžia jų plastinės išraiškos nuosirdumą. Ypač tai atsitinga Izoldai ir Tristanui, kai jie tuo pačiu laiku turi šita atlikti skirtingomis formomis.

Kas yra opera?

Bet aš grįžtu prie savo temos. Aš jokiu būdu nesu muzikas. Dėl to aš noriu prieiti prie problemos ne iš tos pusės, kaip muziką pavaizduoti sceninių priemonių pagalba. Aš į operas lan-

Paul Claudel savo jaunystėje, 21 metų

kauši kaip galima rečiau ir šioje srityje man trūksta patirties. tiek, kiek aš suprantu, klasikinė opera susideda iš sujungimo atskirų numerių, turint tikslą ką nors veikti. Čia yra dainos, chorai, duetai, baletai, uvertiūros, trios, ir kita, kurios leidžia muzikui pareikšti savo talentą. Iš esmės tai yra koncertas kostiumuose, kuriame orkestras daugiau ar mažiau vykusi būdu savo triukšmais užpildo perėjimus ir tarpus. Tik-tai koncerte artistai turi teisę pasilikti nejudėdami, kai operos scenoje jie tariai įpareigoti atsidėti juokingai konvencionalinei mimikai, kuri iš esmės jiems yra visiškai nereikalinga. Jų esminis uždavinys yra išdai- nuoti kokią stiprėjančią "fa". Aš čia taip pat nekalbu nei apie kostiumus, nei apie dekoracijas, nei apie inscenizavimą, kurie yra nuobodžiai vieningi.

Prieš keletą dienų aš buvau operoje, kuri vadinasi Carmen. Man susidarė įspūdis, kad buvo gana sunku įtikinti publiką, jog visi ispanai nešioja žalias liemenes, dangaus mėlynumo kelnės, net jeigu jas puošia graži geltona juosta prie šono.

Arba, jeigu jūs norite geresnės definicijos, operą aš laikyčiau tam tikru draminio veiksmu, sudarančiu tam tikrą situaciją, kurios duoda progos orkestrui ir solistams padaryti lyrinį komentarą. Nes, kaip besuprastume solistą, jo pagrindinis uždavinys yra ne veikti, bet dainuoti ir savo dvasios nuotaikas išreikšti greičiau savo balsu, negu keturiais kitais pojūčiais.

Genijaus ir įtikinimo jėga

Žinoma, nėra tokio meno, nors ir kažin kaip vidutiniškas ir menkas jis būtų, kuris sugebėtų pasipriešinti genijui, ar tai paslaptinai jėgai, dažnai nevykusiai naudojamai, kuri vadinasi įtikinimas. Štai dėl ko net iš menko libreto genijui ir įtikinimui kartais pavyksta ką padaryti. Iš tokių keistų atvejų aš galėčiau paminėti penkis ar šešis. Tai yra Glucko "Orfejus", Beethoveno "Fidelio", Berlioz "Trojėnai", Wagnerio "Tanhaeuser" ir Verdi "Rigoletto". Aš nebeprisimenu daugiau. Tačiau paskutiniu metu aš turėjau vieną išgyvenimą, kuris privertė mane susimąstyti. Aš buvau New Yorko operoje, kur buvo statoma "Don Giovanni", ir po kurio laiko, pašvęstas snauduliui, mano dideliu nustebimui, aš pastebėjau, kad pradėtu sekti veiklą su tam tikru dėmesiu. Ir, aš turiu

Iš klasikinės anglų POEZIJOS

PERCY BYSSHE SHELLEY

MEILĖS FILOSOFIJA

Susiplaka su upeliu trykšliai,
Ir upės jungiasi su vandenynu;
Padanglių vėjai sieja amžinai
Su jausmo saldumynais;
Nelinkęs niekas viengungiauti:
Kadangi dieviškąja išmintim
Poravimus mums skirta paragaut: —
Kodėl ne man ir su tavim?

Pažvelk! Kalnai bučiuoja aukštą skliautą;
Ir vilnys banges apsikabina;
O kiekviena glėsi-sesėlė rausti nepaliautų,
Panikinusį brolišką kaimyną;
Ir saulė žemę meilėje padaro šviesią.
Ir mėnuo jūrą glaudžia spinduliuose: —
Bet kiek iš buičinių anų vertės turėsiu,
Jei tu manęs nepabučiuosi?

ELIZABETH BARRETT BROWNING

ATPILDAS UZ PASLAUGĄ

Saldžiausieji gyvenimai, kuriuos palydi pareiga,
Kurių darbai ar tai didingai svarbūs ar menki,
Tarytum iš pluošto nenutraukiamai sukta gija.
Kur meilė aukšton kilmėn visus pakelti paslaugi.
Pasaulis gal netrimtuos, varpais neskambins.
Būties Knyga neaiškiais žodžiais netgi nejamžins.

Bet meilė tegu savaime gieda apie savo laimę,
Įprastu būdu, lyg darbą dirbant. Vaiko bučiny,
Kuris palies lūpas dainuojančias, tegu tave
pasmagins;
Neturtėlis, kurį tu sušelpai, tegu suteiks stiprybės:
Tu pats sau patarnauki pojūčių skirtingų
Paslaugomis, už kurias ir pats sau atlygink.

F. Picasso Išmylejėliai Valstybinė galerija Washingtone

LORD BYRON

GROZYBĖJE ATEINA

Grozybės ateina, kaip naktis
Padangėje tylioje, žvaigždėtoje;
Ir tobulai šviesi, slaptai prigimtis
Akių jos išraišką išlieta;
Taip vaizdą švelnūs lipnusis atspindys,
Kas prabangoj dienos dangaus gailėta.

Sešėlis menkas tik, mažiau šviesos
Pusiausiusintųjų bevardį grožį,
Kuris banguoja garbanoj juodos kasos,
Arba suvinta švelniai veido bruozuos —
Kur mintys, kupinos saldžios tiesos
Skaistybės indėlį tauriai atvožia.

Ir tuose skruostuose, po ta laktą
Ramu, jauku, tačiau reikšminga.
Tie šypsniai pergalės žėruoja gyvata,
Bet atskleidžia būtybę tyrą, dorovingą.
Taikinga prigimtis, kur sielos ramuma
Širdies nekalta meile nėra abejinga.

Vertė St. Meringis

atvirai prisipažinti, kad būtų sunku įsivaizduoti meno rūšį ir muzikos pobūdį, kurie būtų labiau priešingi mano skoniui. Ir ši paslaptiną jėgą, kuri vadinasi įtikinimas, veikė mane ir aš tikrai galėjau, kai man reikėjo atsikelti pirm, negu mano išgyvenimas pasiekė savo lemtingo momento.

Wagnerio orkestro vaidmuo

Wagneris gerai suprato dirbtinį ir hibridišką operos pobūdį ir tą savotišką kančią, kuri susidaro auditorijai, kai jos dvasinės galios yra padalytos ir kai ji nežino, ar ji yra pakviestas į dramą ar į koncertą. Jis stengėsi sustiprinti draminį momentą, jame giliai panerti savo aktorius, kurių uždavinys tačiau nėra kreiptis į publiką. Visas fabulos papasakojimo uždavinys čia yra pavestas orkestro išsi-

liejimams su jo ištisinėmis aistrų ir troškimo srovėmis, persunktomis nostalgikių prisiminimų ir susikrimitimų. Iš tikrųjų, visą lyrinį komentarą, kurį senoji opera be varžymosi pavesdavo tenorui ar sopranui, Wagneris atiduoda išimtinai orkestrui. Sakykime, kad autorius nori išreikšti šitokią idėją: Koks šandien gražus oras! Aš manau, kad tai būtų gera proga kokiame pasivaikščiui. Italijoje operoje tenoras, ranką padėjęs ant širdies, lydimas keleto diskretiškų akordų, neturėtų vargo išsakyti mums smulkmeniškai savo jausmus. Wagneris, priešingai, orkestro pagalba pieštų mums visą gamtos aplinką, paskendusią skambioje svajonėje, kurioje turėtų vaidmenį ir solistas, bet jo balsas išsiskirtų iš orkestro tik atsi-

liktinai. Iš tikrųjų, Wagnerio drama yra ne kas kita, kaip milžiniška simfonija, kurioje tikri personazai yra tik leitmotyvai ir kur žmogiškieji aktoriai įsiterpia, paprastai labai rūpestingai, tik tam, kad paaiškintų, kur mes esame, kas čia yra, kas buvo ir kas bus. Žmogiškosios lūpos čia atsiveria ir užsidaro daug mažiau reikšmingam vaidmeniui atlikti negu sidabrinių fleitų ir auksoinių trompetų ir beveik visiškai išnyksta harmonijos kūrinį savaratoje, kuriais didelis menininkas moka džiaugtis. Čia nėra asmenis. Čia yra tik paskendęs stabas, kuris atlieka judesius.

Aš visiškai nenoriu pasakyti, kad Wagneris neturėjo draminio temperamento. Priešingai, jis jį turėjo labai gili, ir gal būtų la-

(Nukelta į 8 psl.)

Mauriškoji Andalūzija

VALERIJONAS JAKAS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Žinovų teigimu, Sevilija yra geriausia vieta pamatyti tradicinius, gerokai mauriškus Andalūzijos flamenco šokių, kurie yra palydimi daina ir gitarų muzika. Būdinga, kad flamenco šokis, paremtas džiaugsmo ir liūdesio jausmais ir ugningų ritmu, nėra dar sušablonintas, bet kiekvieno šokėjo individualiai, kiekvieną kartą atkuriamas. Be to, jis įvairuoja pagal atskiras vietas. Taip pat šokėjai šokio ritmą pagyvina trypsėjimais, rankų plekšnojimais ir barškučių tarškinimu.

Turint laiko, verta pamatyti Maria Luisa parką su mandarinų medžiais, o Delicias parką su palmių medžiais.

Amžiai atgyja Cordobos

Iš Sevilijos eukaliptais ir kaktusais papuoštais keliais 85 mylias važiuojame į Cordobą. Vaziavimo greitį stabdo motociklai, arkliais pakinkyti vežimai, kelių trypia mulai, o ant jų joja liūdnų akių vyrai su plačiaakraštėmis skrybėlėmis. Vienas kitas niūniuoja tipišką andalūzišką dainą, gal būt, apie meilę, pavydą ir mirtį, o, gal būt, apie garbę ir teisybę. Cordoba yra gražioje aplinkoje, netoli Sierra Morena kalnyno ir tos upės. Cordoba šiek tiek modernėja, bet dar pačios, per Seviliją tekančios Guadalquivir yra originaliai išsilaikiusi, tik nustojęsi jud-

rumo, labiau atrodo kaip koks Meksikos miestas. Cordoba kvėpuoja istorija, tradicijomis ir legendomis, o ypač apie įvairių karų ir suiručių laikotarpiuose buvusį didelį kraujo praliejimą. 9 ir 10 a. tai buvo islamiškos Ispanijos kalifatos sostinė ir pirmutinis arabų globoje Europos kultūros ir pre-

Grakštūs flamenco šokėjai

kybos centras. Čia buvo arabų globojamas universitetas su didžiausia Europoje biblioteka su 6,000 įrašytų pergamento ar odos gabalų. Taip pat žydėjo filosofija, astronomija, farmacija ir botanika. Čia kūrė rašytojai ir poetai. Cordoba buvo lyg Europos šviesa.

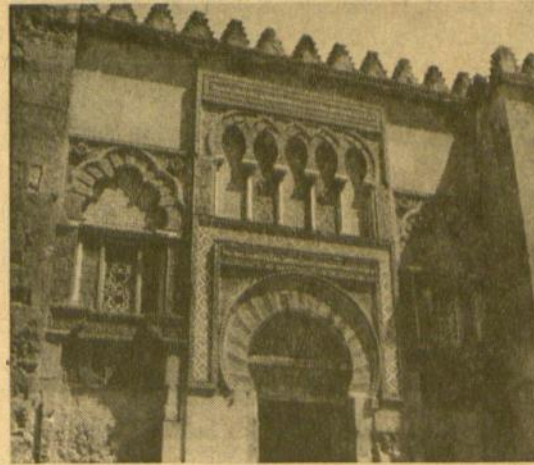
Cordoba — baltais namukais apstatyta ir apelsinų medžiais apsodinta. Jos gatvės, kaip ir Sevilijoje, pilnos staigmenų. Bet čia dar daugiau gėlių balkonuose ir palangėse, kiemuose ir aikštėse. Mieste dar yra išlikusių senų viduramžinių vienuolynų ir puošnių rezidencijų.

Kordobietės žingsniuoja į fiestą.

stebuklingu būdu per visus sąmyšius nesunaikinta, originalioji katedra. Ji 5 a. vestgotų laikais yra buvusi bazilika, o maurams užėjus, šventovė buvo dvigubai padidinta ir jau 10 a. tapo mečete, o 13 a., vėl krikščionims grįžus, buvo pritaikyta katalikų bažnyčios reikalams, paversta katedra. 16 a. pastatui buvo pridėta gotiška nava, o dar vėliau, buv. arabų šventykloje, buvo įrengtas baroko altorius. Šie visi pakeitimai padarė baziliką margu architektūriniu junginiu.

Iš lauko pusės ši milžiniška katedra atrodo labai skurdžiai. Žolė auga tarp akmenų, mozaikos aptrupėjusios, sienos suskilusios, bet viduje esančių 19 takų puošia šimtai marmurinių ir granito kolonų. Kolonos sujungtos nenutrūkstančiomis grandinėmis pasagos formos lankų, kurie išmarginti ryškiai raudonos ir baltos spalvos ruožais. Kai kur lubos dažyto piaustyto medžio. Sienos

Mečetės — katedros mozaikos

buv. arabų šventykloje dekoruotos mozaikomis.

Vakare katedrą apšviečia daugybė varinių ir bronzinių meniškų lempų, kurias arabai nufledino iš pagrobūt pačioje šiaurėje žymios Santiago Compostela katedros varpų, kur ilsisi apaštalo Jokūbo palaikai. Padavimai sako, kad varpus iš tolimos vietovės turėjo atimti maurų žinioje buvę krikščionys belaisviai.

Cordobos pats centras — turgavietė yra nešvari, dvokianti ir apstatyta lindynėmis, bet spalvinga.

Turizmas, kuris dabar yra svarbiausias Ispanijos iždo papildytojas, paskatino vietomis net atstatyti aplink miestą iš viduramžių užsilikusias, bet jau apgriuvousias sienas. Jau atstatytos sienos aplink seną pilį ir Alkazarą. Truputį lyg ir keista, kad dvidešimtas amžius grąžina Cordobą viduramžiškoje išvaizdoje.

(Nukelta į 4 psl.)

Kolonos ir lankai

DVIDEŠIMT METŲ BE MARTYNO JANKAUS

Senelis, vienas žmogui esi iš daugio
Tarp milžinų toks pilkas, o
Kaip ažuolas drūts, piliakalni
Viršum tėvynės gaudžiančių
miškų.

Vincas Jonikas

Toli nuo tėvynės, nuo gimtojo krašto ir mielių Bitėnų, užmerkė akis Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus. Tai buvo 1946 m. gegužės 23 d. Vokietijoje, mažojo Flensburgo lietuvių pabėgėlių stovykloje.

Dar taip, rodos, neseniai tu pat metų balandžio 15 d. data pažymėtam adrese Pabaltijo universitete Hamburge lietuviai studentai garbiam Patriarchui rašė:

„...suzinoję, kad Jūs, Didžiai Gerbiamas Patriarche, esate kartu su mumis išplėstas iš mūsų brangios Tėvynės Lietuvos, iš mielojo Rambynų sargybos ir gyvenate sunkias tremtinio dienas, sveikiname Jus visu lietuvišku nuoširdumu ir linkime dar ilgus metus būti lietuviškos jaunomenės švyturiu, kuris parvestų mus į kraštą, kur senos, aukštos pušys ir ažuolai Nemuno pakrantėse didingai Nepriklausomos Lietuvos legendą seka.“

Ir ar buvo tada žinoma, kada mūsų jauni studentai senelį Patriarchą sveikino, kad tik truputį daugiau kaip po mėnesio jo nebebus gyvųjų tarpe?..

Tada kuklių laidotuvių metu, savam žodyje prie Patriarcho kapo, kalbėdamas apie išrautą ažuolą, laikraštininkas J. Pronskauskas klausė:

„Pameni tą šalį? Šalį tūkstantmečių ažuolų, šimtamečių vyrų ir moterų, šventųjų gojų, aukštų piliakalnių ir pavėsingų alkų, šalį didvyrių, kur grabe guli?..“

Tik tokia, esą, šalis galėjo mums duoti vyrus — ažuolus, kurie atlaikė siaubingas audras, šiaurūs vėjus ir darganas iš vakarų ir rytų.

Išrauk, girdi, šimtametį ažuolą nuo Nemuno kranto, — ar ilgai jis žaliuos audrų blaškomas

po nesvetingos Europos dykumas? Išrovė ir Tave, žilas Patriarche, Nemuno sarge, šventojo Rambynų vaidila, šiaurūs vėjai nuo Nemunėlio ir išėjai Tu, kaip Mozė, vesti savo išblaškytos tautos vaikų per svetimus tyrus į Pažadėtąją Žemę...

Kitas kalbėtojas prie kapo — J. Senkus, priminė, jog velionis Patriarchas savo palaikus priglaudžia tremtyje. Bet juk jam, girdi, ištrėmimas ir kentėjimas už savo tautą — nėra naujiena. M. Jankus iš viso trečią kartą svetimųjų buvęs išplėšiamas iš Lietuvos ir nubloškiamas tolyn nuo Nemuno krantų, nuo didinčio Rambynų ir nuo gimtųjų Bitėnų. Esą, jau tie dažni velionis Patriarcho ištrėmimai, kalinimai ir kitoki svetimųjų var-

Martynas Jankus

toti persekiojimai — ryškiai pa-
brėžiai, koks jis buvo didelis
tautos vyras!

Laidotuvių metu atsiveikini-
mo kalbas pasakė ir daugiau

asmenų. Kalbėjo St. Kuzminskas, Hamburgo Pabaltijo universiteto prof. M. Biržiška, Maž. Lietuvos lietuvių vardu J. Sunius, P. Būtėnas, Flensburgo liet. visuomenės vardu, Z. Pili-
ponis buv. M. Jankaus kariuomenės vardu, kalbėjo skautas, Kielo lietuvių atstovas ir — Lietuvos himnas, dedamas kryžiaus ženklas. Vargonams galin-
gai grojant Mocarto Ave verum, karstas iš lėto nusileido į po-
žemius, pamažu vėl susiskleidė misinginis skliautas...

Ir taip senelis Aušrininkas amžiams išnyko iš gyvųjų lietuvių akių, jiems tačiau neišnyk-
damas iš sąmonės ir iš amžino atminimo.

Ir šiuos žodžius rašydamas, rašau juos ne oficialumo ar istoriškumo, bet gilaus sentimentoto amžinos atminties Patriarchui vedinas, todėl neduodu nei jo biografinių žinių, tepažymė-
damas, jog M. Jankus mirė, be-

• Svetimų kalbų dėstytojų konferencija Vilniuje. Maskvos mokslių akademija drauge su vilniskės akademija buvo Vilniuje sukvietusi užsienio kalbų dėstytojų konferenciją, kurioje buvo svarstomi svetimų kalbų moky-
mo metodikos klausimai. Iš lietuvių konferencijoje aktyviai dalyvavo ne kalbų dėstytojas, o astronomas — profesorius P. Slavenas. Jis kalbininkams, daugiausia susirinkusiems iš įvairių Rusijos kraštų, skaitė paskaitą, kaip matematiniu metodu išgarsų nustatytas lietuvių kalbos se-
numas. Kiti nagrinėjo naujus svetimų kalbų dėstytojų metodus, kritikavo perdėtą to dėstytojų sumechaninimą Vakaruose, bet

baigdamas 88 metus amžiaus.

Gi visą kitą, tikimės, gal netrukus galėsime skaityti Martyno Jankaus monografiją, kurią teko paruošti šias eilutes rašan-
čiam ir kurią leidžia dabartinis PLB pirm. J. J. Bachunas. Pr. Alėnas

pripažino eilės vaizdinių ir elekt-
roninių priemonių naudingumą, mu magnetofono pagalba, mie-
taip pat domėjosi hipnopedija gant.

4 1/2%

We Invite Your Savings

DIVIDEND CHECKS MAILED
QUARTERLY ON INVESTMENT
SAVINGS ACCOUNTS

ST. ANTHONY

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Joseph F. Griubauskas, Exec. Secv.

1447 SO. 49th CT. • CICERO, ILLINOIS 60650

HOURS: MON. 9-8; TUES., THUR., FRI. 9-5; SAT. 9-1; WED. CLOSED

PHONE 656-6330

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI)

Sav. DAN LIUTIKAS

NAUJŲ PARDAVIMAS — VARTOJAMŲ TAISYMAS.

GREITAS PATARNAVIMAS — GARANTUOTAS KREDITAS.

2412 WEST 71st ST., CHICAGO, ILL. 60629, TEL. — 471-2446

MARQUETTE PARK -- AMERIKOS LIETUVIŲ SOSTINĖJE

CHICAGO SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

6245 SO. WESTERN AVE.

CHICAGO, ILL. 60636

TEL. GR 6-7575

CHICAGO SAVINGS AND LOAN BENDROVĖ, viena tarp žymiausių krašto finansinių įstaigų, aptarnauja šios apylinkės gyventojus pavyzdinai, saugiai ir pelningai jau virš 41 metų, visada prisilaikydama saugumo ir išmokėdama, palyginamai, aukštą dividendą. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia bendrove, bet stengiamės būti stipriais finansininkais ir teikti patikus geriausius patarnavimus mūsų tautyno ir ekonominio nariams.

Mes bendradarbiaujame su vietinėmis lietuvių organizacijomis, noriai prisidedame darbus ir finansais, kad galėtumėte geresnį gyvenimą sukurti. Kviečiame visus tautynus ir paskolų reikalus kreiptis į Chicago Taupymo ir Skolinimo Bendrovę, išaugusią į virš \$53,500,000.00 turto įstaigą.

JOHN PAKEL, direktorių tarybos
ir bendrovės prezidentas

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS

- Insured Family Savings
- College Bonus Savings
- Christmas Club Savings
- Vacation Club Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- All Types of Insurance
- Sell and redeem U.S. Bonds
- Safety Deposit Boxes
- Free Community Rooms for your organization meetings. (Free Coffee)
- Cash checks and pay all family bills with our special

- money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal S'tamps Machine Service
- We sell Travelers Checks
- Save-by-mail Kits
- Notary Public Service

- Two Large Free Parking Lots
- Free Theatre tickets two Saturdays monthly for your children and mothers
- Christmas party with gifts to College Bonus Members

PATOGIOS VALANDOS:

MONDAY	12:00 P.M. — 8:00 P.M.
TUESDAY	9:00 A.M. — 4:00 P.M.
WEDNESDAY	Closed All Day
THURSDAY	9:00 A.M. — 8:00 P.M.
FRIDAY	9:00 A.M. — 8:00 P.M.
SATURDAY	9:00 A.M. — 12:30 P.M.

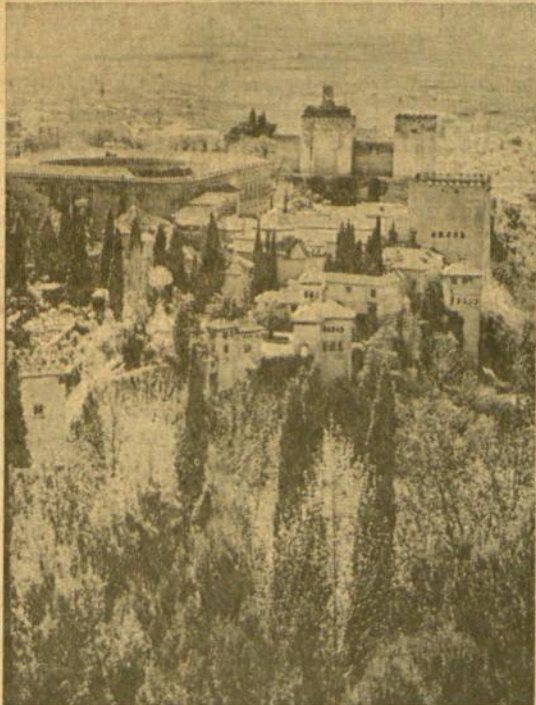
MAURIŠKOJI ANDALŪZIJA

(Atkelta iš 3 psl.).

Žydrioji Granada

Kelonė iš Cordobos į Granadą, nors yra tik 125 mylios, bet, važiuojant ūkininkų naudojamais keliais, kuriais slenka arkliniai vežimai, užtrunka beveik visą dieną. Pakelėse dėl irigacijos stokos dideli žemių plotai dar nėra naudojami. Vietomis nei medžio, nei paukščio nematyti. Tik žemė ir dangus. Tie žemės plotai, kurie yra naudojami, daugiausia yra stambiųjų žemvaldžių rankose. Tuo tarpu, kaip statistika skelbia, daug žmonių yra visiškai bežemiai. Nors paskutiniuoju laikų miestuose darbininkų gyvenimas gerėja, bet samdiniai žemės ūkyje gauna gana skurdų atlyginimą. Ne veltui apie savo tėvynę Ispaniją 19 a. rašytojas Perez Galdos yra pasakęs: „Viena jos veido pusė — fiesta, o kita pusė — vargas“. Dar ir dabar yra Andalūzijoje vietų, kur žmonės gyvena tiesiog kalvų urvuose.

Granada turi dar mažiau gyventojų kaip Córdoba. Taip pat daug modernesnė ir jos gatvės platesnės. Granada yra išaugusi ant dviejų kalvų, netoli sniegu padengtu Sierra Nevada kalnų ir žydriu dangumi ir žaliuojančiais slėniais. Granada buvo paskutinė islamo tvirtovė Andalūzijoje. Čia maurai sugebėjo ispanams atsispirti dar 250 metų po to, kai jie iš Sevilijos ir Cordobos buvo jau išstumti. Maurams, atvykusiems iš akis deginančių dykumų, Granada buvo palaiminga oazė, kaip daunos, aprašytos jų Korane. Dėl to jie niekad nenorėjo su Granada skirti. Dar ir šandien arabai vakarinėsėse maldose meldžiasi ir liūdi dėl skaudaus Granados netekimo. O ispanai Granados atgavimu džiaugiasi. Viename bokšte 3 val. popiet laikrodinis ilgesniais dūžiais primena, kad tą valandą Granada išsivadavo iš islamo. Per

Dalis Alahambros bokštų

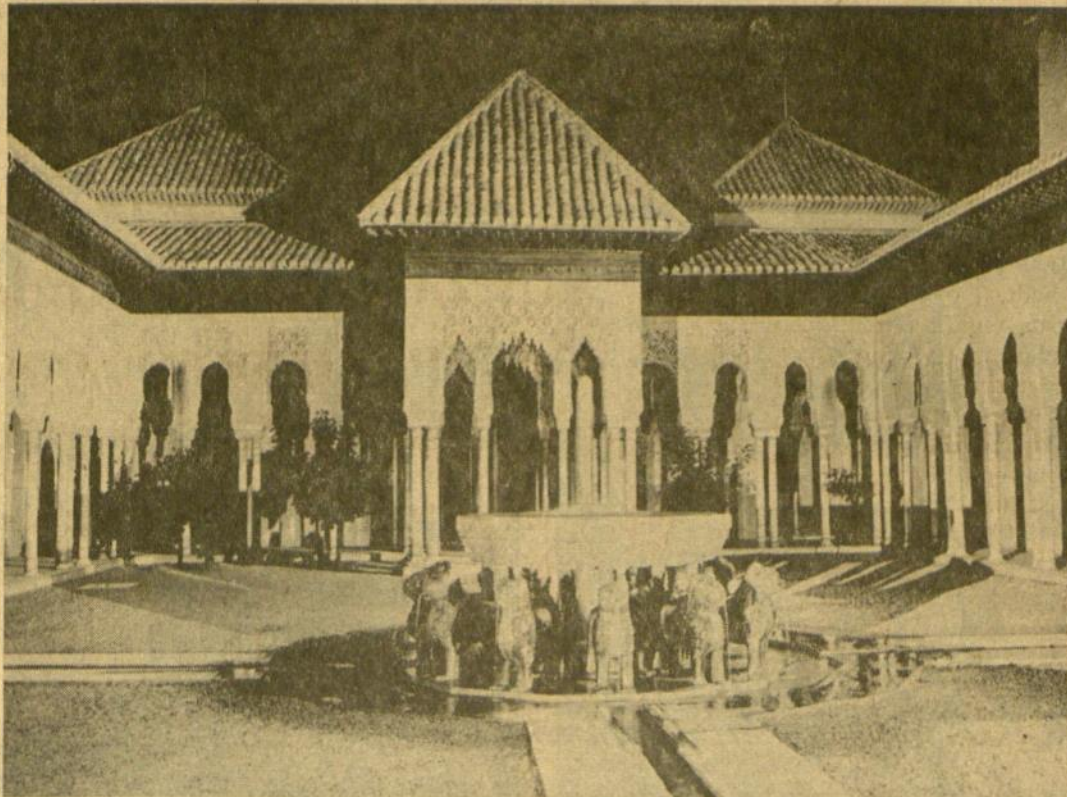
Gilinantį į visas Alahambros grožio detales, galima sakyti, jau reiktų specialaus straipsnio. Šios apybraižos rėmuose galima tik paminėti, kad jos rūmų kambariai išpuošti išplauštytu akmeniu, su įvairiais piešiniais keramiškais plytelėmis „azulejos“, marmurinėmis kolonomis, pasaginės formos arkomis ir skliautais, kurie išmarginti kruopščiai atliktų geometrinių figūrų ar kitais ornamentais. Rūmų lubos papuoštos išplauštytu medžiu. Pasirodo, kad arabų amatininkai buvo nepakeičiami specialistai puošti tinką geometrinių figūrų ornamentais. Jie tai atlikdavo, piauštavo ar antspauduodami dar neišdžiūvusį tinką, ar iš anksto išlėję ornamentus, išpausdavo į šlapią tinką.

Arabų vandens ir augmenijos kultą primena Alahambros vidų puošią palmių, kiparisų ir kt. medžių, o taip pat baseinai, tvenkiniai ir fontanai. Šalia rūmų yra didingas

parkas, kuriame maurų karaliai ilsėjosi ir džiaugėsi gyvenimu prie kiparisų alėjų, gėlynų ir fontanų. 18 a. jau ispanai čia prisodino guobų ir kitų medžių.

Sacromonte kalvoje, švariuose ir išbaltintuose urvuose ir net su elektros šviesa, čigonų „karaliaus“ valdomi, šeimomis pasiskirstę, gyvena juodaplaukiai, karštakraujai, žėrinčiomis akimis čigonai. Čia jie dar tęsia savitą gyvenimą. Turistams jie šoka zambra, flamenco, pardavinėja suvenyrus ar iš kortų ir rankų spėlioja ateitį. Čigonės, kaip ir Andalūzijos moterys, dėvi ryškių spalvų plačias sukneles, apsiūtas klostėmis. Granados policija dėl įvairių čigonų vagysčių turi daug rūpesčių, bet dėl to, kad turistai jais domisi, tai jų iš tų urvų neišstremia.

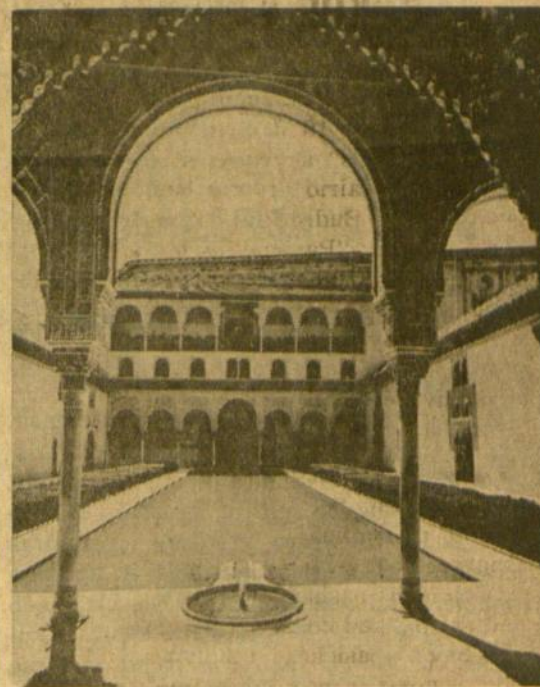
Gotiškoje katedroje specialiai pastatytoje koplyčioje išsi Ispanijos suvienytojų ir išlaisvintojų iš maurų jungo, katalikiškųjų

Liūtų fontanas

karalių Izabelės ir Ferdinando kūnai, kurių antkapiai yra išplauštyto marmuro. Jie nepasitenkino savo siaura karalyste, bet, Kolombo pagalba, buvo ištiesę savo valdancią ranką ir kitam krantui, kitam pasauliui.

Pabaiga

Alahambros tvenkinys

Čigonės šoka zambra.

Atsakymas į Kairio atvirlaiškį

Gaila, kad š. m. liepos 3 d. bendruomenės vakare užvestos kalbos apie kultūros ar politikos primatą iššaukė beveik ištisą puslapi gal net skaitytojų varginančios polemikos. Bet, kadangi atviro laiško autorius iškėlė mano pasisakymus, noriu kai ką pats paryškinti. Visų pirma diskusinis terminas — kultūra yra žmogiškoji kūryba, supras-ta vidinio nusiteikimo, paties veiksmo ir viršinių išdavy bei jų organizacijos prasme. Stasio Santvaro žodžiais: "Etnologiniu požiūriu kultūra aprėpia visas žmogaus buvimo tradicines apraiškas: atskirų tautų medžiaginį, socialinį ir dvasinį gyvenimą... Ji apima atskiros tautos technologiją ir ekonomiką, religiją, sociologiją, mitologiją, istoriją, meną (dvasinę kultūrą). Vadinasi, kultūros studija privalo apimti visas tautos gyvenimo apraiškas". Anglų kultūrininkas Matthew Arnold dar trumpiau ir glausčiau aptarė kultūrą, kaip: "Viską, ką žmogus sukuria bei dvasiniai ar medžiaginiai ugdo." Tatal, kai kalbū apie kultūrą, vadovaujuosi tomis sąvokomis.

Turint šitai omeny, konstatavau ir vėl konstatuoju, jog, iš tikrųjų, politika neprieštarauja kultūrai, nes jina yra vienas aspektas pačios kultūros. Kitaip sakant, kas paneigia politikos svarbumą, tas paneigia ir kultūrą. Bet ne tame dalykas. Kultūros primato piršimas implikuoja, jog lietuviškos kultūros išlaikymas reikalauja, kad politika (lietuvių prasme — laisvės kova) atidėtina, kad nėra vilties ar galimybių testai laisvinimo politikos, tad reikia ieškoti modus vivendi su okupantu ir tuo būdu išgelbėti lietuvių kultūrą nuo visiško surusavimo. Kultūros primato argumentas yra pagrįstas klaidinga prielaida, būtent: politika (t. y., Lietuvos laisvinimo akcija) provokuoja sovietizacijos ir rusifikacijos paspartinimą. Iš tikrųjų, nežiūrint mūsų laikysenos, sovietai nuo 1940 m. sąmoningai vykdė Lietuvos rusinimą ir lietuvių tautos suliejimą su rusų tauta. "Tautinė forma — socialistinis turinys" iš esmės reiškia: toleruoti paviršutines tautybės išraiškas tol, kol tautybė išnyks didžiariųjų masėje. Sovietų totalistinė san-

tvarka verčia kultūrą nusilenkti režimui. Bet kokia ameliacija priklauso nuo režimo malonės. Tokioje padėty mes galėsime išgelbėti tautos savitumą, tik pa-brėždami politiką. Laisva valstybė sudaro sąlygas kultūros kle-tėjimui, o laisvos valstybės atsta-tymas yra mūsų politikos tiks-las. Kitaip sakant, be politikos mūsų kultūra pagaliau išnyks.

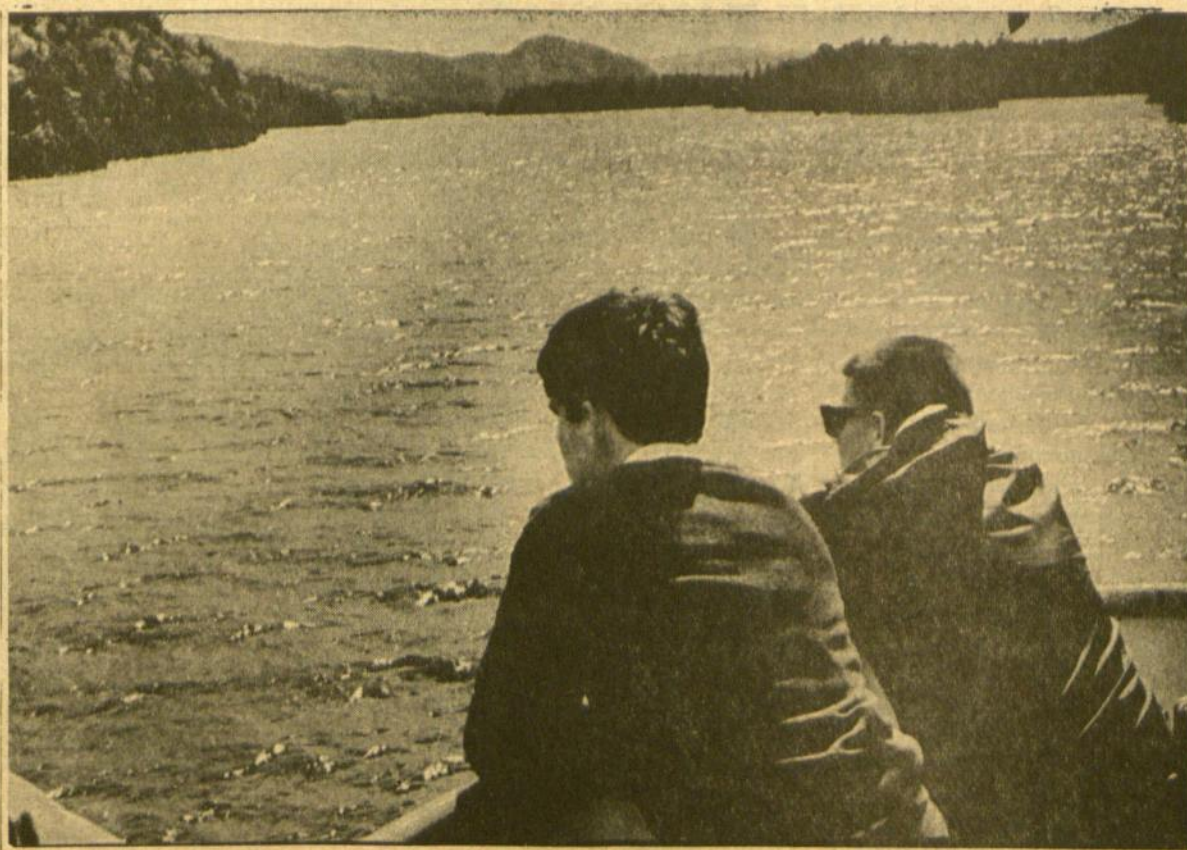
Trumpai tariant, lietuvių kul-tūra yra mūsų brangiausias tur-tas, kuris turėtų būti ne tik iš-laikomas, bet ir ugdomas. Bet kaip išsaugoti šitą lobyną? Poli-tika yra tas skydas, kuris išsau-gos šį mūsų lobyną. Istorija įro-do, kad dažnai tautos be savo-sios valstybės būna kitų išnaudo-jamos ir nutautinamos. Esa-moje padėty lietuvių kultūros tolimesnis išlaikymas tiek kraš-te, tiek išeivijoje tamprai saisi-tosi su lietuvių suverenine vals-tybe.

Taip, mielas Kairy, mūsų kul-tūra neišsilaikys, jei neužtikrin-sim jai palankių aplinkybių. Kai kalbama apie politiką, mūsų vei-kėjai turi omeny sąlygų ir palan-kių aplinkybių užtikrinimą kultū-roš žydėjimui. Kitaip sakant, po-litika yra kultūros sargas.

Tokie ir buvo mano teigimai, besikalbant aname Dainų šven-tės pokylyje. Jei pats nenorit pripažinti, kad politika įeina į kultūrą, tai nieko negaliu dary-ti. Anot sociologo Max Weber, neįmanoma perkalbėti kovojan-čius stačiatikius. Pas Jus kultū-ra yra dorybės sinonimas, o po-litika juodžiausioji nuodėmė. Kas suvokia politikos definiciją, nekelia tokių dilemų: politika ar kultūra.

Į kitus Jūsų argumentus man nė nereikia atsakyti, nes nebū-vau Jaunimo kongreso vadovy-bės tarpe, niekas neatsiklausė mano nuomonės dėl kongreso programos. Be to, buvau tik vie-no simpoziumo referentas, net ne moderatorius; užtat neatsaka-u už kitų simpoziumo dalyvių teigimus. Jei prisimenat, nesuti-kau su visais kitų dalyvių teigimais. Jei nepatiko kongreso ei-ga, tai kreipkitės į rengėjus. Jei neklūstų, jų tarpe buvo A. Za-parackas, Vyta. Kamantas, J. Gai-laišytė ir Pasaulio lietuvių bend-ruomenės valdyba.

Algirdas Budreckis

Plaukia sau laivelis...

Nuotrauka Vytauto Maželio

kių priemonės, jeigu jos eina tiems tikslams talkon. Mums tu-ri būti brangus kiekvienas lietu-vis, o ypatingai tas, kuris bet-kuriuo būdu ar priemone priside-da prie lietuviybės išlaikymo ir dirba Lietuvai ir jos neprikla-usomybės atstatymui.

Pasakymas, kad "Menininkas yra didžiausias kiekvienos tau-tos, taigi ir Lietuvos, vadas. Es-mė, išlikimo pagrindas. Nepra-einamybė. Menininko nereikia skirti, rinkti ar patepti. Jis gimsta vada — pats Dievas jį prieš laiką paliečia dievybės pa-slaipimi — kūrybos galia" yra labai siauras ir vienašališkas. Nedaug teturėjom tokių vadų kaip Maironis. Visi juos ger-biam. Bet mene pasitaiko ir šar-latanizmo. Taigpi netrūksta me-nininkų, pasukusių ar sukančių komunistinės vergijos kryptimi. Be to, menas yra, ir, sakykime, dar daugiau bandomas paversti tarptautiniu, nieko bendro netu-rinčiu su mūsų anais dviem pa-grindiniais tikslais ir uždavi-niais.

Kultūra yra neatskiriama gy-venimo būtinybė. Žmogul čia rei-kalingas vanduo, oras, maistas. Vien tik vienu kuriuo iš jų ne-galima pasitenkinti. Lygiai taip yra ir kitur. Kaip reikalingas kultūrininkas, taip pat reikalin-

gas artojas, darbininkas, karys, politikas, visuomenininkas. Mum buvo reikalingas Maironis. Bet lygiai mum buvo reikalingas El-mutis, Lukšys, Juozapavičius.

Kai kurios A. Kairio mintys laiške Budreckiui yra tikrai ge-ros. Žinoma, kad galėjome apdo-vanoti jaunimą knygomis, kad jaunimas galėjo aplankyti kai kuriuos nusipelnusius meno ve-teranus. Ir jeigu tos mintys bū-tų per spaudą ar kuriuo kitu ke-liu pateiktos kongreso rengė-jams iš anksto, gal jos būtų ra-dusios ir visai puikų atgarsį. Jaunimas turėtų pažinti visų lie-tuviško gyvenimo sričių šulius. Galėjo būti pristatomi ne tik žy-mūs veikėjai, kultūrininkai, bet ir elliniai savanoriai - kūrėjai, 1941 metų sukilimo astovai, lie-tuviai kariai, kurie šiandien ko-voja Vietname ir gina žmonių

laisvę, o tuo pačiu ir mūsų. Ta-čiau šaukštas po pietų neberei-kalingas. Taigi ir sakymas, ką reikėjo daryti, turi taikinti ateityje. Tikėjime, kad jaunimas su-ruoš gal ir kultūros kongresą, kuriame pagvilidens vien tik A. Kairio siūlomas sritis.

Šis pasisakymas nėra kongre-so rengėjų ar dr. Alg. Budrec-kio gynimas, ar atsakymas į A. Kairio atvirą laišką, o tik, pasi-skaičius kongreso aprašymus, pokongresiniai apmąstymai.

Paulius Žičkus

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Ilgų metų patyrimas
Apdraustas perkraustymas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir — JUOZAS BARTKUS, Savininkai

Visų rūšių taupmenoms 4 kartus metiose

Taipmenos įdėtos iki 15 dienos mėnesio, pelno dividendą nuo pradžios mėnesio.

Paskolos namams įsigyti ar taisyti
TURTAS \$103,000,000.00
REZERVAI \$9,800,000.00

Bendrovė iš seno vedama tėvo ir sūnaus

JUSTIN MACKIEWICH
Direktorių Tarybos Pirmininkas

JUSTIN MACKIEWICH, Jr.
Prezidentas

VALANDOS:
Pirmadieniais 9 iki 8 v. vak.
Antradieniais 9 iki 4 v. vak.
Trečiadieniais uždaryta
Ketvirtadieniais 9 iki 8 v. vak.
Penktadieniais 9 iki 4 v. vak.
Šeštadieniais — 9 iki 12 val.

STANDARD FEDERAL
SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
OF CHICAGO
4192 ARCHER AVE. — CHICAGO, ILLINOIS 60632
Telef. — Virginia 7-1141

* Aš tikiu Dievą, pakludamas sveiko proto reikalavimams. Tikė-jimą paremia taip daug aiškių ar-gumentų, kad reikia stebėtis, kaip kas nors galėtų abejoti Dievo bu-vimu. Būtų net gera, kad medi-cinos profesijos nariai, gydyda-mi pacientus, dažniau prisimintų Dievo buvimą, kaip kitų profes-jų žmonės. Dievo Apvaizdos apsi-reiškimą gydytojai stebi tais daž-nais atvejais, kai bevilniškai serga-pailientai pasveiksta, atrodo priešin-gai visiems gamtos įstatymams. Kai tokie dalykai atsitinka, gydy-tojas, parodęs savo stropiausias pastangas, turi jausti, kad Dieviš-koji jėga atėjo į pagalbą. Tikrai, mums gydytojams, kartkartėmis ciniškos profesijos nariai, gydyda-mi pacientus, dažniau prisimintų Dievo buvimą, kaip kitų profes-jų žmonės. Dievo Apvaizdos apsi-reiškimą gydytojai stebi tais daž-nais atvejais, kai bevilniškai serga-pailientai pasveiksta, atrodo priešin-

— Dr. James H. Hutton

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
(In case of accident, call)
COUNTRY AUTO REBUILDERS
GR 6-7777 24 hour towing service
Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs patalysmai.

BODY AND FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR
2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629
Savininkas — MIKAS CESAS

4½% **5%**

current dividend on investment bonus
4½% DIVIDENDU MOKAMA PAGAL VISAS TAUPOMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokama 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokama po ½% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632
Valandos: Pirmad., Antrad., Penktad. ir Šeštad. 9 v. r. iki 4:30 v. p. p.
Trečiad. uždaryta; Ketvirtad. 9 v. r. iki 8 v. v.

FRANK'S T.V. & RADIO, Inc.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAIŠYMAS, ORO VESINTUVAI, SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 So. Western, PR 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais uždaryta liepos ir rugpjūčio mėn.

Pokongresiniai apmąstymai

Kultūriniame "Drauge" nr. 165 (28) liepos 16 d. "Nuomonės ir pastabos" skyriuje tilpo Anatolijaus Kairio atviras laiškas dr. Alg. Budreckiui. Tame laiške jis rašo: "Pagrindinis mano priekaištas Jums ir Jūsų draugams, kongreso rengėjams, yra tas, kad Jūs visą kongresą, taigi ir visą jame dalyvavusį jaunimą nuvedėte politiniams, ne kultūriniais laukais".

Gaila, esu tokiaime amžiuje, kad nebeturiu net noro pretenduoti į jaunuolius. Kaip toks, kongrese nedalyvavau. Tačiau iš visų spaudos pasisakymų susidariau vaizdą, kad kongresas, jeigu ir nebuvo pasiekęs tobulybės (jos pasiekti ir negalima), praėjo gražioje lietuviškoje dvasioje. Šiuo tautos išlaikymo metu tai mums labai svarbu. Gyvename pasklidę po pasaulį, tarp įvairių tautų, kur kiekviename žingsnyje jaunimui gresia vilionės ir pavojai nutausti. Kaip antibiotikas tam pavojui yra bendravimas savųjų tarpe. Gi į šį kongresą buvo suvažiuavę visais išeivijos lietuviško jaunimo "pasauliais". Grįžusieji iš kongreso pasakos ir dalinsis išspūdžiais su kitais, ir tas lietuviškas "antibiotikas" bus platinamas toliau.

Kokiais gi laukais nuėjo šis jaunimo kongresas? Lietuviškais! Puiki Pasaulio lietuviško jaunimo stovykla, puikus jos li-

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
JULY — LIEPOS 28, 29, 30 D. D.

BARON VON KLUEG V.S.O.P. GERMAN BRANDY	Fifth	\$3.89
IMPERIAL NAPOLEON BRAND OF IMPORTED FRENCH BRANDY	Fifth	\$2.98
ASBACH URALT V.S.O.P. IMPORTED BRANDY	Fifth	\$5.29
RAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P.	Fifth	\$4.09
BUTON IMPORTED Dry or Sweet VERMOUTH	30 oz. Bottle	\$1.00
MOSCOWITE GENUINE RUSSIAN IMPORTED VODKA	Fifth	\$5.19
CANADA DRY DISTILLED LONDON DRY GIN 90 PROOF	½ Gallon	\$6.69
MARASKA IMPORTED PEAR LIQUEUR	Fifth	\$4.98
ROSA BELLA IMPORTED PORTUGAL ROSE WINE	Fifth	.98c
O'KEEFE IMPORTED CANADIAN Beer or Ale 24-12 oz. Throw away bottles		\$4.98

Sv. Jono bažnyčia ir varpinė Vilniuje, okupantų paverčiama muziejumi. (Žiūr. Kultūrinę kroniką)

KELIONĖ Į MĖNULĮ MAŽIESIEMS

Antroji Danutės Bindokienės knyga vaikams

Danutė Bindokienė, BALTOSIOS PELYTĖS KELIONĖ Į MĖNULĮ. Lietuviškos knygos klubo leidinys 1966 m. Viršelis ir iliustracijos Elenos Brazytės. Knyga 9 x 6 1/2, inc. formato, 60 psl., kaina \$1.50, gaunama "Draugė".

Mūsų mokykliniam jaunimui Danutė Brazytė-Bindokienė pateikia jau antrą knygėlę, ir maloniausia, kad abi knygelės yra iš miesto tematikos, kad abi jose yra liečiama vaikų supas miesto pasaulis. Pirmoji knygu-tė "Keturkojis ugniagesys" vaizduoja paklydusio šuniuko gyvenimą mieste, gi tik šiomis dienomis Lietuvos Knygos klubo išleistas leidinys "Baltosios Pelytės kelionė į mėnulį" vaizduoja pelę, pasiekusią mė-nulį. Šiandien raketų, nuotykių ir skubos amžius, todėl, norint lietuviukus priversti lietuviškai skaityti, reikia, kad juos knyga domintų, nes vien patriotiniais sumetimais vaiką priversti skaityti lietuviškai nėra lengva. Taigi, autorės užmojis labai geras, tačiau įdomu, kiek jai pavyko jis įvykdyti ir kiek jis yra vaikškos literatūros prasme vertingas.

Nuotykių paprastumas

Pelytė, pabėgusi iš berniuko narvelio, pergyveno eilę nuotykių. Visi tie nuotykių yra paprasti, atrodo savaime išplaukiant iš kasdienybės, tačiau jie vaikui bus įdomūs, nes turi tam tikrą dalį ir paslaptingumo. Čia sandėlys, žiurkės, pelės, sargas, raketų paleidimo stotis, kelionė į jūrą ir pagaliau kelionė į mėnulį ir iš jo. Vaikui visa bus pažįstama, suprantama ir nuolat girdėta spaudoj ir televizijoje, tačiau savotiškai smalsu, kaip gi pelei pasiseks patekti į mėnulį. Nors pati kelionė prasideda vėlai, tačiau jau pats knygos pavadinimas leidžia spėti, kad pelytė keliaus ir tai sukelia susidomėjimą. Autorė pradeda tą kelionę iš gana toli, stengiasi įvairiomis priemonėmis, gyvu sakiniu ir humoru tą gana ilgą kelią nei pasirengimą padaryti įdomiu. Reikia pasakyti, kad autorė tai gana neblogai vyksta, nes su pelyte Cypse susitinka asmenys yra daugiau ar mažiau charakteringi savo sumanymais, ketinimais, pykčiu ar gerumu. Pelytės tyko įvairūs pavojai. Bet tie pavojai žemėje yra lyg ir didesni negu pačios kelionės metu, tai gali vaikams ir sukelti tam tikro nusivylimo. Tenka pasakyti, kad autorė mokamai vartoja žodį, jis su humoru atspalviu, tie gyvuliai ir žmonės kalbasi natūraliai, realistiškai, tačiau, kai autorė ban-

do ką nors nuo savęs, jos sakiniai kartais yra per daug, sa-kytume, apsunkinti. Šalia tokių sakinių, charakterizuojančių pelės baltumą: "Tikriausia ji nesveika, tokia perbalus", yra ir tokių "Vagono sienų plyšiai du kartu pajuodo naktimi". Jei pirmąjį vaiką priims tikrai vaikiškai, tai antrasis bus jau rebusas net ir mamai, turinčiai paaiškinti, kad praėjo dvi naktys. Tokių atvejų galėtume ir daugiau pacituoti. Tačiau, be abejo, humoristiniai realistiniai sakinyai atsveria.

Ar bus įdomu?

Pati knygutė yra 60 puslapių, visas apsakymas suskirstytas į vienuolika atskirais pavadinimais skyrelių, taigi ne per dide-

Danutė Bindokienė

lė, o tai reiškia, kad ir ištiesimui maža galimybė. Be abejo, svarbiausias klausimas: ar mažajam skaitytojui bus įdomu? Kadangi šiuo atveju pats didžiausias recenzentas yra vaikas, todėl svarbiausia ar jis knygelę priima ar atmeta. Tiek "Keturkojis ugniagesys", tiek Cyples kelionė teko perskaityti šešiamėčiui, ir tenka pasakyti, kad ugniagesys daugiau sukėlė susidomėjimo. Be abejo, vertinimas gali keistis su amžiumi, tačiau manytume, kad "Keturkojis ugniagesys" nuotykių yra įdomesni ir didesni savo netikėtumu. "Baltosios pelytės kelionė į mėnulį" skaityti mieliai visi, kurie ką nors aplamai skaito, vien dėl to, kad čia atskleidžiami naujumi šiaip jau pažįstamajam aplinkoj. Autorė moka suregzti nuotykių ir sakinių, jis gyvas ir spalvingas, literatūriškas ir paprastas, o tai yra ne tik pagau-na, bet ir literatūriškai vertingi privalumai. Taigi bereikia tik, kad knygutė mūsų mažiesiems tėvai nupirktų. Tekty žodis tarti ir dėl iliustracijų. Viršelių piešė ir iliustravo Elena Brazytė. Jeigu iliustracijos, kaip pvz. 27 ar 49 psl. yra įmanomos, tai dėl viršelio tek-

5000 VALANDŲ TAUTINIAM REIKALUI

Pasaulio lietuvių archyvas Chicagoje neturi apmokamų darbininkų. Tenka nuolat šauktis lietuviškos tautos. Vienas ilgiausiai dirbusių tautininkų buvo Kazimieras Jasėnas. Jis dirbo archyve kelerius metus, su didžiausiu atsidėjimu registruodamas istorinę medžiagą. Būtų talkinęs ir ilgiau, bet žmonos sveikata reikalavo keisti klimatą, todėl turėjo išvykti į Floridą. Šio laikraščio bendradarbis su išvykstančiu padarė pokalbį, kurį čia žemiau pateikiame.

— Pone Jasėnai, tikrai nuosirdžiai išdirbate Pasaulio lietuvių archyve keletą metų. Įdomu, koks motyvas privertė Jus ateiti šiai įstaigai talkon?

— Pasaulio lietuvių archyvui pradėjau talkinti 1961 m. gruodžio mėn. pradžioje. Gi ten ateiti mane paskatino spaudoje tilpusios žinutės, pakartotinai primenančios, kad archyve laukiami talkininkai. Nors "smalsumas" mane ir anksčiau ragino į archyvą nueiti, bet vis nesuradavau galimybes, nes reikėjo savo jėgas ir laiką skirti darbovietoms. Ir tik išėjęs į pensiją, tą savo "smalsumą" tegalėjau patenkinti kelerių metų talka.

— Gal galėtumėte pasakyti, nors apytikriai, kiek valandų pasiskyrėte tautos reikalams šioje įstaigoje?

— Kiek valandų archyve teko padirbėti, tiksliai pasakyti negaliu, nes užrašų nevedžiau. Tačiau, imant dėmesin mano ateidinėjamą archyvą daugiau kaip penkerių metų laikotarpiu ir jame praleistų dienų bei valandų vidurkį, galėtų to talkininkavimu susidaryti daugiau kaip 5000 valandų.

— Prieš Jūsų atėjimą dirbti archyvas smarkiai buvo atsilikęs su gautosios medžiagos inventorizavimu. Dabar visa medžiaga iki šių metų balandžio 5 d. jau inventorizuota. Kelių metų teko inventorizuoti ir kokie skaičiai?

— Teko registruoti daugiau kaip vienuolikos metų, pradedant 1955 metais. Į registracijos knygą įtrauktieji skaičiai rodo, kad buvo 104,773 lapai, 6560 knygų bei brošiūrų, 41,283 žurnalai bei laikraščiai ir 1811 įvairių kitų dalykų. Praktiškai per mano "koštuvą" praėjo kur kas didesni skaičiai, nei čia išvardyti. Reikėjo ir tuos perkilti ir į juos gilintis, kurie negalėjo būti registruojami.

— Per tą laiką perkilnojote šimtus tūkstančių įvairiausių dalykų. Ar manote, tas darbas buvo prasmingas ir praleistos valandos buvo naudingos?

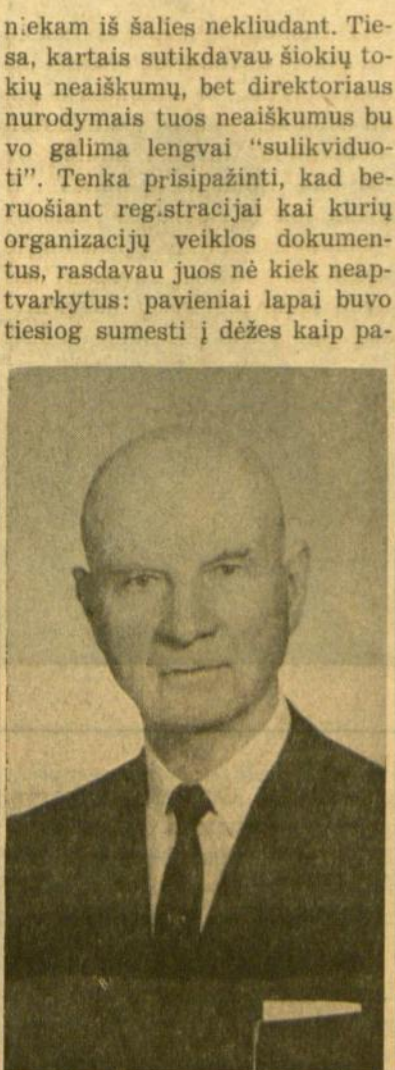
— Dėl archyve praleistų valandų naudingumo bei atlikto darbo prasmingumo, mano manymu, tenka pasisakyti teigiamai. Tačiau tuo klausimu geriau galėtų atsakyti archyvo administracija, kuri žino, kiek ten rinkinius panaudojo studentai mokslo laipsniams gauti ir su koku dėkingumu rinko medžiagą ir kiti Lietuvių Enciklopedijai ar kitokiems straipsniams bei paskaitoms.

— Teko mualotas rūšiuoti įvairiausių spaudą, skaičiuoti bylą lapus ir pan. Ar tas darbas nebuvo įkyrus ir nuobodus?

— Darbas archyve man nebuvo nei įkyrus, nei per daug varginantis. Mat, teko dirbuotis, tų pasakyti, kad jis atliktas daugiau vien techniškai, tai primena dailininkų daromus piešinius, dar tebevykdomiems lėk-tuvų ar raketų projektams. Viršelyje norėjume daugiau dailininkiško, t. y. kūrybiškesnio sprendimo, to paties pageidautume ir iš dar poros iliustracijų.

— Pačios knygutės šriftas didesnis, kaip jau vaikų literatūroje įprasta. Kiekvienam atveju tai vaikams tikrai maloni dovana, mums nuolat besiskundžiantiems vaikų skaitinių trūkumais.

— L. Augštys

Kazimieras Jasėnas

RŪTA
MARQUETTE PARKE
6812 So. Western, PR 8-3493

ČIA GAUSITE LIETUVISKUS VALGIUS PRITAIKYTUS Jūsų SKONIUI!
Atdara kasdien nuo 7 val. ryto iki 8 val. vakaro, sekmadieniais uždaryta.

Tik per 10 dienų...

trumpam vasaros sezonui ir už labai papigintą kainą siūlome ypatingai gerus ir praktiškus siuntinius, kurie pristatomi į Lietuvą oro paštu laike 10 dienų.

Šie taip praktiški ir reikalingi siuntiniai suteiks Jūsų artimiesiems malonią staigmeną ir netikėtą paramą, tad nepraleiskite šią retai pasitaikančią progą ir pasinaudokite šiuo mūsų specialiu pasiūlymu.

Mergužėlė (01).

Itališkas labai populiarius lietais, vilnonė kostiumui arba vasariniam paltui medžiaga, 4 jarda gelėtos šilkinės suknelės medžiagos, 1 nailono skarelė, 1 šilkinė labai graži gelėta skarelė, 2 poros geriausių nailono kojinių, 1 nepermatomo nailono bliuskute.

Kaina \$65.00.

Bernužėlis (02).

Nailoniniai spalvoti arba balti viršutiniai marškiniai, 1 terelnyo kaklaraštis, vilnonė vasariniam kostiumui medžiaga, arba juoda kostiumui medžiaga, 1 specialus labai stiprus itališkas lietais, viena pora nailono kojinių su 6 mėnesių garantija, 1 be rankovių su kostiumu dėvimas megztukas.

\$65.00.

Jungtinis Mergužėlės ir Bernužėlio siuntinys kainuoja tik \$120.00.

Tebesiuočiame mūsų anksčiau skelbtieji, didelio pasisekimo turėjusieji siuntiniai: V-3 — 10 1/2 jardo angl. viln. medž. trims kostiumams už 55 dol.; P-3 — 9 j. trims paltams viln. angl. medžiagos už 60 dol.; N-4 — 16 jardu nepermatomo nailono gražiausių raštų 4 suknelėms už 45 dol.; ir M-13 vertingas augšto kaloritetito maisto siuntinys 22 lbs. už 30 dol.

Prie visų išvardintų siuntinių galima pridėti pageidaujama dovanų iš mūsų katalogo arba Jūsų pačių supirktų prekių. Jūsų pačių siuntinius išskleidžiame iš Londono tik už 12 dolerių, plius faktinės Sovietinio maito išlaidos. Tokius siuntinius galite mums siųsti žemiau nurodytu adresu pažymėdami mūsų tranzinio sandėlio ženklą: B. O. 11690/64.

BALTIC STORES LTD.

421, Hackney Road

London, E. 2.,

Great Britain

Seniausia šioje srityje lietuviška firma. Garantuotas ir gavo parašų patvirtintas pristatymas per 3-4 savaites. Visos siuntos registruotos ir apdraustos.

Atstovai: L. Venckus, 7030 Talman Ave., Chicago, Ill., tel. 436-0494; Gaiva, 3570 W. Vernor, Detroit, Mich.; ir A. Kusinskis, 124 Park Str., Sudbury, Ont., Canada.

Vilny pirkimo, nuomavimo taip pat ir dėl visų kitų reikalų Ispanijoje, prašome kreiptis į mūsų atstovą ten: Palanga Properties, Ltd., 24 Calle Monasterio de Poblet, Comarruga, Prov. de Tarragona, Espana.

kiuvo. Tokiais atvejais tekdavo daug laiko sugaišti, kol juos sutvarkydavau registracijai. Tokiais atsitikimais galvodavau, nejaugi asmenys, prisijusdami archyvui globoti dokumentus, galvoja, kad dokumentų tvarkymas priklauso archyvui, o ne jiems patiems. O gal dar keisčiau jie mano, tardamiesi, jog, prisijusdami archyvui globoti dokumentus, daro įstaigai kokią privilegiją?

— Tamstai išvykus į Floridą, vakuoja istorinės medžiagos inventorizacijos vedėjo vieta. Be to, dar nėra archyvinio, muziejinio bei informacijos skyrių vedėjų. Kaip Tamstai atrodo, kurios padėties asmenys šias pareigas galėtų apsiimti?

— Pagaliau, kaip išvykusiam iš Chicago ir tuo pačiu pasitraukusiam iš archyvo bendradarbių, tebūna man leista nuosirdžiai palinkėti archyvo steigėjui V. Liulevičiui ir jo bendradarbiams patvarios sveikatos, kad nepailsdami galėtų archyvo labai darbuotis taip, kaip per visus pastaruosius 20 metų! Kadangi archyvo turtas vis didėja, tai ir jo sutvarkymui reikalinga daugiau rankų. Tikiu, kad yra geros valios ir gerų norų tautiečių, kurie tautos vertybes brangina, tad jie, manau, suras progas ateiti archyvan talkon. Ypač pensininkai galėtų čia patalkinti, nes, kaip mano patirtis įrodė, pasidaruoti čia verta. Mat, kai aš pradėjau Pasaulio lietuvių ar-

chyve dirbti, turėjau gana sušlu bausių sveikatą. Gi ramiai archyve darbuodamasis, pajutau, kad ji pradėjo taisyti. Dėl to dabar mažiau teturiu reikalų su gydytojais bei ligoninėmis. Tos tad naudingos patirties nuosirdžiai linkiu ir kitiems įsigyti, — baigė pasakojimus apie savo veiklą archyve K. Jasėnas.

PLA vadovybė K. Jasėnui yra labai dėkinga už 5000 valandų talką. Reikia tikėtis, kad ir kiti pensininkai ateis archyvui į lietuvišką talką. Ypač viliojanti K. Jasėno patirtis, kad naudingas ir ramus darbas net sveikatą pataiso.

V. L.

Taupykite

MES MOKAME

4 1/2%

ANT VISŲ SĄSKAITŲ

Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.

Kiekviena sąskaita ligi \$10.000 apdrausta Federalės valdžios agentūroje

August Saldukas, Prezidentas

4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632
Telef. CL 4-4470

PRISTATYMAS NEMOKAMAI

ROCHKES MEDICAL ARTS
3213 W. 63rd Street
Tel. WA 5-4787

REMBLAKES-ROCHKES APOTHECARY
2421 W. 63rd Street
Tel. HE 4-1500

DIABETINIS MAISTAS IR GAMINIAI
Mes patefonuosisime jūsų gydytojai

Artesian Restaurant

2432 West 63rd Street (63rd & Artesian)

- Skanūs valgiai
- Geras patarnavimas
- Puiki atmosfera

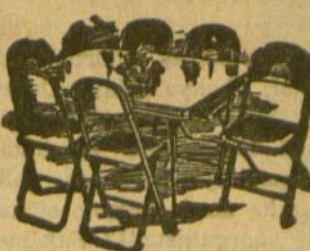

PIETŲS
\$1.65 & \$2.25

JOKIO LAUKIMO — GREITAS PATARNAVIMAS.
TALPA — 350 SĖDIMŲ VIETŲ.

Rezervacijoms skambinkite — 436-4622.

Atdara sekmad. iki ketvirtad. 6 v. ryto iki 1 v. ryto, penktad. ir šeštadieniais iki 5 valandos ryto

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausią pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvir. 9-9 val., antr., treč. ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 v. po pietų

PAPUOŠKITE BUTĄ NAUJOMIS UŽUOLAIMOMIS.
DAR SUSPESIME PAGAMINTI ŠVENČIŲ SEZONUI, TIK PASIRŪPINKITE PAS

STEIN TEXTILE CO.

urminėmis kainomis iš tūkstančių jardų užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų: damasko, brokadų, "boucle's", "fiberglass".

PIRKSITE NEBRANGIAI IR GAUSIT DOVANĄ.

STEIN TEXTILE bendrovė yra pirmoji, kuri parūpina vilnonių, šilko, nylonų, taffetą, aksomą, ANGLISKŲ MERZIAGŲ paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.

616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill. HA 7-3737

Atdara kasdien ir sekm. 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta

Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę Jefferson St. Chernin's aikštėje

Liudas Vilimas

A. Savickas

Requiem fašizmo aukoms

Partizano mirtis

Cia dviejose noutraukose regimų L. Vilimo ir A. Savicko paveikslų komentaras žiūrėkite Kultūrinėje kronikoje, informacijoje apie premijų paskirstymą Lietuvoje.

Kultūrinė Kronika

Vėl amerikiečių dėmesys lietuvių literatūrai

„Press - Telegram“ dienraštis, einąs Long Beach, Calif., liepos 4 d. laidoje prie daugelio amerikietiškas knygas vertinančių recenzijų išspausdino ir straipsnį „Some Fine Literature from Small Countries“. Laikraštis pasisako, kad ir mažos tautos gali pademonstruoti kultūrinį brandumą. Laikraštis ten pat duoda keturių tautų (lietuvių, latvių, jugoslavų ir Cipro salos) literatūros pavyzdžių vertinimus. Ypač iškelia Manyland Books leidyklos svarbų darbą, tiesiant tiltą tarp lietuvių kultūros ir Amerikos, pažymėdamas, kad tą darbą leidykla atlieka puikiais vertimų pavyzdžiais. Dienraštis čia pat aptaria Zobarsko redaguotą keturių autorių (Baronas, Katiliškis, Landsbergis, Šeinius) knygą „Lithuanian Quartet“, išryškindamas Landsbergio novelę „Words, Beautiful Words“, Nepračina ir pro Byk, Vaitkaus romaną „Deluge“, Šeinius „The Rejuvenation of Siegfried Immerselbe“, Vaičiulaičio „Noon at a Country Inn“ ir lietuvių beletristikos antologiją „Selected Lithuanian Short Stories“.

Igno Šeinius knygą „The Rejuvenation of Siegfried Immerselbe“ gražiai parencenzavo ir „The Kansas City Star“ laikraštis, taipgi iškeldamas Manyland Books leidyklos darbą. „The Kansas City Star“ dienraštis be kita ko rašo, kad „Manyland Books, a house which as its name implies, tried to bring us some of the best of writing from other countries“. Žodžiu, laikraštis akcentuoja leidyklos svarbą, o panašių amerikiečių pasisakymų yra jau daug. Manyland Books knygos, daugiausia miestų ir kolegijų bibliotekose, liudija šiam krašte mūsų kultūrą. Gaila, kad leidykla nesidomi jokie mūsų fondai ir jokie veiksniai; viskas lig šiol daroma privačia tik rašytojų, leidėjų ir ne-gausių paskirų asmenų auka.

• Premijos ir epigonai okupuotoje Lietuvoje. Taip vadina-mos, respublikinės literatūros ir meno premijos 1966 metais ten paskirstytos šitaip: A. Balta-kui už eilėraščių rinkinį „Pože-minės upės“; A. Makūnaitė už graviūras „Eglė, žalčių kara-lienė“ ir „Rugio daina“ ir už iliustracijas Just. Marcinkevičiaus eilėraščiui „Baladė apie Ievą“; J. Mikėnui už skulptū-rą „Pirmosios kregždės“, skulp-tūrinę kompoziciją „Taika“ ir už „Jaunosios pianistės portre-tą“; M. Sluckiui už novelių rink-tinę „Žingsniai“ ir A. Savickui už figūrinius — tematinius pa-veikslius „Requiem fašizmo au-koms“ ir kt.

Šia proga negalima praeiti čia tylomis pro savotiškai įdo-mų reiškinį: laisvojo pasaulio lietuvių kūrėjų įtaką pasiliku-siems, bręstantiems ir kurian-tiems Lietuvoje. Jau anksčiau keliais atvejais čionykštėje mū-sų spaudoje buvo užsiminta apie naujosios ir laisvosios mū-sų poezijos atšvaitus okupuotos Lietuvos poezijoje. Pati ge-roji šiuolaikinė Lietuvos grafi-ka yra neabejotinoje V. Petra-vičiaus, P. Augiaus ir kitų žy-mių mūsų grafikų atkastoje liaudies krypties įtakoje. O dar

tampresnį ryšį regime tarp da-bar ten premijuoto A. Savicko paveikslų ir tarp 1964 metų rez-istencinės temos parodoje, Chi-cagoje, premijuoto L. Vilimo darbo. Užtenka tik pažvelgti į šių dviejų paveikslų kompozici-nį sprendimą, kad akivaizdžiai matytume labai artimą jų giminytę: vieno ir kito pagrindu horizontalinė figūra, tokia pat palinkusi ar klūpanti figūra kiekvieno paveikslų dešinėje pu-sėje, kairėje pusėje Savicko

Giuseppe Macri

Sesėlės prie

Nukryžiuotojo

moteris su vaiku atitinka Vili-mo moterį su žibintu. Žodžiu, ano 1964 metų Vilimo paveiks-lo kompozicinės ašys yra pakar-totos 1966 metų Savicko tapy-boje.

Žinoma, reikia tik džiaugtis, kad už geležinės uždangos gy-venantieji mūsų rašytojai bei menininkai net okupacinės są-lygose randa progų ir būdų su-žinoti, kas dedasi laisvojo pa-saulio lietuvių literatūros ir meno raidoje. Suprantamos ir jų pastangos kurti tuo pačiu, laisvojo žmogaus braižu. Bet jau negerai, kai šitai daroma net in-dividualybės praradimo saskai-ta. Tada jau miršta kūrėjas, o at-siranda epigonas. Tačiau skaity-tojų ir žiūrovų masė, plačiau ir detaliau su laisvojo pasaulio lie-tuvių kūryba neturinti progų susipažinti, ten ir tokių epigonų ne kartą priima kaip naujo žo-džio sakytoją. Panaši situacija dažnai pasitaiko tenykštėje nau-jausioje poezijoje, kai skaityto-jui prisistatoma su naujienomis, kurios laisvojo pasaulio lietuvių poezijoje nėra naujienos nuo pat pirmųjų pokario metų. Argi ne panašiai šį kartą atsitiko ir su A. Savicko premijuotuo-ju paveikslu.

• Sv. Jono bažnyčia Vilniuje restauruojama ir paverčiama muziejumi. Sv. Jono bažnyčia Vilniuje, dvidešimt metų laikyta nepageidaujamo pamestinuko padėty, pagaliau restauruojama ir pritaikoma naujai paskirčiai.

Nepatogi dabartinei valdžiai ši bažnyčia todėl, kad ji, iš vienos pusės, „didingas 16-jo amžiaus architektūros paminklas, sudarąs viso senojo universiteto an-samblio kompozicinį centrą“, o iš kitos — su giliomis tradici-jomis susijusi religinė šventovė,

pačiame centre universiteto, ku-ris kaip tik dabar skiriamas auk-ščiau lėti ateistiškiems „komunizmo statytojams“ ir kuris net pava-dintas komunistų veikėjo (V. Kapsuko) vardu...

Negražu buvo leisti tam archi-tektūros paminklui nykti, bet keblu buvo ir gauti iš Maskvos leidimą bei lėšų jam palaikyti, kai Maskva jau ir taip ne kartą perkūnais trankėsi už „keistas tendencijas“ Lietuvoje — „atsta-tinėti religinių prietarų ir senovės feodalų lizdus“! (Pastarasis barnis buvo už Trakų pilį).

Bet dabar šv. Jono bažnyčia jau restauruojama. Tik ji bus ne-be bažnyčia, o „Mokslinės min-ties muziejus“... O varpinės pa-grinde įrengiama kavinė (40 vie-tų, 16 amžiaus stiliaus vidaus įrengimas, koridoriai sujung-tas su jau veikiančia universiteto kavinė).

Bokšto viršūnėj numatoma

PERKRAUSTAU

baldus arti ir toli.
ALBINAS BENIULIS,
Chicago, Ill. 60632. Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasi-rinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. PK 6-8998

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMIUI MEDŽIAGA

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITVINAS, Prez.
3039 So. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai.
Raštinė atidara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadi-niais iki 3 val. p. p.

PLANINGAS TAUPYMAS moka gerus dividendus

Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsųsti paštu, mes apmokame persiuntimo išlaidas.

4½%

Dabartinis dividendas išmokamas du kart per metus.

MUTUAL Federal SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Pirmadienį, antradienį ir penktadienį nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų.
Ketvirtadienį nuo 9 val. ryto iki 3 val.
Šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų.
Trečiadienį uždaryta visą dieną.

Chartered and Supervised by the United States Government
2212 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone Virginia 7-7747 John J. Kananian, Pres.
AUTOMOBILIAMS VIETA GRETA MŪSŲ ĮSTAIGOS

Maritainas apie blogio problemą

Vienas iš kūrybingiausių dabarties filosofų — prof. Jacques Maritainas davė vėl naują kny-gą: „God and the Permission of Evil“ (vertė Joseph W. Evans, išleido Bruce Publishing Co., Milwaukee, 121 pusl., \$3.75).

Veikalas atsirado iš trijų se-minarų, kuriuos profesorius pravedė Tuluzoje ir kur jo dėsto-moji medžiaga buvo įrašyta į juosteles. Veikalas parašytas su filosofo preciziškumu ir eiliniam skaitytojui galės atrodyti abs-traktus ir sunkokas, tačiau jam-e svarstoma aktuali blogio problema, kurios nesuvokimas yra ne vieno ateistinio sąjūdžio pagrindu ir kuri neramina net ir ne vieno krikščionio sąžinę.

Filosofine mintimi perskros-damas Dievo ir žmogaus prigim-ties sąvoką, Maritainas pabrė-žia, kad Dievas nėra blogio prie-žastis. Blogio šaknis — žmogaus laisvos valios piktnaudojimas. Tai jau korano buvo išryškinta: „Viskas, kas gero, išplaukia iš Dievo; viskas, kas bloga — iš

mena ir šv. Augustino įžvalgų žodi, kad Dievas yra tiek geras ir galingas, kad įvyksta tai (ką mes lietuvišku priežodžiu nusa-kome) — jog „nėra to blogo, kas neišeitų į gera“. Dievas nėra nuodėmės priežastis; priešingai, Jis atsiuntė savo Sūnų, kad nuo-dėmės piktai padariniai būtų nu-galėti.

Paskutiniame skyriuje mūsų filosofas svarsto amžinybės ir predestinacijos problemas. Išryš-kina mintį, kad Dievas nori visų žmonių išganymo, tačiau yra to-kių, kurie „labiau linkę pasirink-ti pragarą, nors patys jį ir kei-kia“. Primindamas, kad Dievy-bė, iš anksto pramatydama žmo-gaus veiksmus, iš anksto žino jo likimą amžinybėje, tačiau „su-kurtasis laisvas žmogus Nesu-kurtosios Laisvės paliekamas laisvu veikėju“.

Knygą skaitant, miela paste-bėti ir paties filosofo Maritaino nuolankumas. Vėsdamas diskusi-jas su kitu mąstytoju, jis turi drąsos reikale atiduoti pirmeny-bę kito sprendimui, įstengdamas pasakyti „mea culpa“ (pusl. 55).

Prof. Jacques Maritain

įrengti aikštelė — turistams pa-rsižvalgyti į miestą iš apie 70 metrų (apie 230 pėdų) aukščio. (E.)

• Lietuvoje pradėdama leisti „Lituanistinę Biblioteką“. Lie-pos 16 d. „Literatūra ir Menas“ paskelbė, kad Vagos leidykla Vilniuje (Valstybinė grožinės li-teratūros leidykla) pradės leisti Lituanistinę Biblioteką. Tai tu-ri būti daugiausia senųjų raštų

serija. Tam tikrais atvejais tie raštai bus spausdinami dviem tekstais: originaline rašyba arba kalba, ir dabartine rašyba arba išversti dabartine rašyba lie-tuvių kalba. Ateinančiais metais žada išleisti Jono Goštauto „Po-nas Teisėjaitis arba pasakojimas apie Lietuvą ir Žemaitiją“ (Pa-rašyta lenkų kalba, 19 amžiuje). Toliau — S. Stanevičiaus „Raš-tų“ dalis. (E.)

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345 - 6
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YArds 7-1741 2
4330-34 South California Avenue
Telef.: LA 3-0440 ir LA 3-9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINČIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 West 63rd STREET
Telef. PROspect 8-0833 PROspect 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON,
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų
Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 — 1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

Skaitykite ir platinkite dienr. Draugą.

DRAMA IR MUZIKA

(Atkelta iš 3 psl.)

bai tvirtą, bet visa situacija jame sukeldavo tokių garsinių polėkių, kurie visa kita paskindindavo. Ir jei jie nuslūgdavo, tai tik tam, kad vėl telktųsi tolimesnėms naujoms bangoms.

Viską suėmus, manau, kad nebus labai bloga aptartis Wagnerio dramą laikyti greičiau simfonija su programa, ir ne tiek veiksmu, kiek garsiniu veiksmo prisiminimu.

Gyvojo žodžio ir muzikos skirtumas

Aš jau pakankamai kalbėjau apie tai, kaip muzikai naudoja dramą savo menui įgyvendinti. Mano tikras uždavinys yra pažvelgti į tai, kaip dramaturgai gali pasinaudoti muzika.

Nuo vieno dalyko mes turime išsąsakyti. Tai yra nuo muzikinės įtarpos veiksmo, kaip kokio "hors - d'oeuvre", arba atskiros numerio, kurį koks persanažas apsiima išpildyti, arba dainą padainuodamas ar instrumentu pagrodamas vienu ar kitu tikslu. Nieko nėra labiau pavojingo. Niekados negalima pavesiti savo vaidmens muzikui, kuris paprastai nesupranta kūrinio ir neturi kito tikslo, kaip įjungti į jį padalą. Visas veiksmas tada sustoja, aš norėčiau sakyti, pakimba ore, iki ponai atlikėjai užbaigia savo garsyną. Dar daugiau, tarp grynojo žodžio atmosferos ir muzikos yra beveik skaudus skirtumas. Ir pereinant iš vieno į kitą, yra sunaikinamas tas žodžio žavesys, kaip jis angliškai sakote "spell" (užbūrimas), kurio apvaisinimui klausytojuose vargšas poetas dėjo tiek daug pastangų.

Bet kodėl tada, ne tik graikų teatras, bet ir visi primityvių žmonių teatrai iki praejusio šimtmečio pabaigos melodramų naudojasi muzika?

Pirmoji mintis atsakyti į šį klausimą man atėjo vieno "Apreiškimas Marijai" pastatymo proga, kurį aš buvau pavesęs "Comédie des Champs Elises" teatrui, talkininkaujant ponui Gemier. Šiame veikalė yra viena scena, kurioje tėvas, prieš išvykdamas ilgon kelionėn, pasuktinį kartą laužia duoną su savo šeima ir tarnais, susirinkusiais prie stalo. Tai yra viena iš tų scenų, kurios yra labai paprastos popieriuje, tačiau scenoje sunkiai išvengia pavojaus pasidaryti juokingomis. Ir iš tikrųjų, ankstesniuose pastatymuose, stebėdamas šį jaudinančią vaizdą, aš visuomet jausdavau savo gerklėje tam tikrą springimą. Gemier, turėdamas milžinišką teatrinę patirtį, nesvyruodamas nei minutės susūko: "Reikia muzikos!" Buvo įvesta varpų muzika, ir scena praėjo su triumfu. Varpų skambesys sudarė jai atmosferą, rėmus, rimtį ir distanciją, ko pats vienas plikas žodis negalėjo suteikti.

Dramaturgo muzika

Aš manau, kad jūs patirtis kine galės suteikti daug panašių pavyzdžių. Visos pantomininės arba nebylios scenos yra visiškai neįmanomos be muzikos.

Šį atsiminimą aš paėmiau su savimi į Japoniją, kur, kaip žinote, aš daugelį metų ėjau diplomatinės pareigas. Ten aš buvau uolus jų nuostabaus tautinio teatro "Kabouki" lankytojas, kuris, deja, dabar jau nebeegzistuoja, kaip daugelis gerų dalykų, pažeistas mūsų grubios, materialistinės civilizacijos. Ilgos vlandos, kurias praleisdavau imperatoriaus kame teatre, susijaudinęs sekdamas herojines epopėjas iš "Genrokou" laikų, buvo man tikra profesinė dramaturgijos mokykla. Deja, ji atėjo jau kiek per vėlai, kada aš jau buvau atsisakęs savo drama-

turgiškos karjeros. O iš kitos pusės, modernioji scena buvo pasidariusi ginčų apie meilės, psichologiją grobiu ir mindžiojama sunkios herojaus ar pusdievio kojos. Ten aš supratau, kas yra dramatinė muzika, t. y. muzika, naudojama ne muziko, bet dramaturgo, kurios tikslas yra ne piešti garsinį paveikslą, bet duoti sukrėtimą ir trauką mūsų jausmams grynai ritminėmis ar varpinėmis priemonėmis, labiau tiesioginiai mus veikiančiomis ir brutalesnėmis, negu žodis. Pavyzdžiui, mes esame arti dramatos atomazgos. Atmosfera yra pritvinkusi audros. Kas nors išėjo. Kažkas turi įvykti. Šitokiose aplinkybėse Europoje būtų panaudotas visas orkestras. Japonijoje tai atliktų paprastas vienas geltonas žmogelis, nutūpęs ant estrados su mažyliu puodeliu arbatos ir milžinišku būgnu, kurį jis turi mušti. Aš jį vadinu perkūnu. Tas vienintelis duslus garsas, pakartotas pradžioje su ilgais intervalais, ir paskui vis stiprėjęs ir dažnėjęs, iki to momento, kada baisioji ir laukiamoji

hauu pūgšd euaie eueide nervų. Visiškai nereikia nei orkestro, nei partitūrų, kad mes patektume į reikiamą nuotaiką. Taip pat, kai pyktis auga ir kai du žmogiški gaidžiai yra pasirengę kibt vienas į kitą, ir, jei tu turi įsiterpti koks lemtingas įvykis, trijų ar keturių garsų ir sausų plaktuko smūgių į scenos lubų lentą užtenka sukurti tylai, žodžiui ar autoritetiniam pasireiškimui. Taip kaip mokytojas klasėje, kuris su liniuote ir pulką sukuria klausymo nuotaiką. Arba, jei norite kito pavyzdžio, "Tristanas ir Izolda", kai du įsimylėjęliai, dingus fatališkam gėrimui, atkreipia vienas į kitą savo išsiilgusias akis ir savo sielose staiga pajunta galingą aistrą, kuri užėmė ką tik buvusios neapykantos vietą, smulko tremolis, panašus į sielos virpėjimą, yra tai, ko reikia dramaturgui. Visas tolimesnis orkestro komentaras jam yra nereikalingas. Triukšmas, ritmas, cimbolo ar varpo garsas nesudaro gyvam žodžiui tokio neperžengiamo griovio, kaip muzika, kuri priklauso skirtingai sferai. Iš kitos pusės, moderniojo orkestro laikysena, kurio kelias yra tiksliai nužymėtas judais taškeliais ir atitvertas takto brūkšniais, griežtose gaidų linijose, neturi reikiamo gyvumo ir lankstumo. Japonų teatre ir muzikas yra aktorius. Jis seka dramą savo akimis ir norimam momente ją laisvai išryškina instrumentu, pvz. gitara, lyra, ar, jei norite, jam į rankas įduotu plaktuku. Arba paprasčiausiai savo balsu. Tai yra puikus japoniško teatro elementas, apie kurį aš pamiršau

Scena iš Paul Claudel'io dramos "Apreiškimas Marijai", 1948 metų pastatymo.

jums kalbėti. Šalia artikuliuoto balso yra neartikuliuotas balas. Tai yra visokie kriokimai, šauksmai, abejonės, nuostabos ir visi kit žmogaus išgyvenimai, pareikšti paprasčiausiomis intonacijomis. Kai mes esame dramose pagauti, mes pripažįstame tą anonimą, kuris sušunka mūsų vietoje ir kuris yra įsipareigojęs pareikšti mūsų jausmus ne tokiais konvencionaliais būdais, kaip rankų plojimas ar švilpimas.

Muzika testinumo išreiškėja

Muzika klasikinėje Japonijos ir Kinijos dramoje turi dar kitą vaidmenį, būtent išreikšti testinumo dvasią. Ji yra pasakojimo tėkmė, panašiai, kaip upės tėkmė. Ji yra slapta skaitymo - kalbėjimo revanšas veiksmui ir testinumo revanšas kintamybei. Jos pareiga yra duoti slenkančio laiko išgyvenimą, sukurti aplinką ir atmosferą, nes gyvenime mes ne vien kalbame ir veikame, bet ir klausome. Mes esame apgaubti kažko neaiškiaus, kitoniško ir kintančio, ir kurį mes turime kreipti dėmesio. Šitaip suprantos muzikos uždavinys yra ne paremti ir išryškinti žodžius, bet dažnai eiti pirm ju, juos provokuoti, nuotaiką iškviešti išsireikškimą, nužymėti frazę, mums patiems patiekiant rūpestį ją išgauti. Ji eina panašiu keliu, kaip mes. Ji neturi savo pačios uždavinio, taip kaip mes, kai šifruojame savo paties partitūrą, kada mūsų ausis yra užsiėmusi prisiminimais, pramatymais ir patarimais. Kai reikia, ji, anapus dramos, kuria savotišką garsinį auksą, kurio spalvos linksmina bei guodžia žiūrovą ir savo atgarsiais nuplauna aprašymo ir paaiškinimo sausrą. Ji ausiai yra tas pat, kas galinis scenos auksas akiai. Ir taip krintančio vandens čiurlenimas ar paukščių čiulbėjimas meliai įsimaišo į pokalbį ir svajonei suteikia kasdieninės prozos bruožų.

Mei Lan Fan

Kadangi pokalbio vingiai mane nuvedė kalbėti jums apie Kiniją, aš noriu jums priminti vieną didelį aktorį, kuris šiuo metu gastroliauja New York'e ir su kuriuo aš turėjau malonumo prieš kelias dienas susitikti. Aš čia kalbu apie garsųjį Mei Lan Fan. Mei Lan Fan nevaidina kitokio vaidmens, kaip tik moterų ir mergaičių. Bet jis jas pristato tokia giedria nuotaika, kad jis tarsi koks transcendentinis veidrodinis, prašalina nuo jų, jei aš taip galiu išsireikšti, ne tik seksualines sugestijas, bet ir jų laidumą. Tai yra ne žmogus, ne moteris, bet feja. Jų jausmus ir nuotaikas jis ne tiek išreiškia, kiek persunkia savimi gražia laikysenų slinktimi, kuri

Paul Claudel senatvėje, 87 metų, keleta savaičių prieš savo mirtį

rios yra panertos muzikoje. Muzika, ilgaus smulko garsais, perkertamais būgnelio, paima šį elegantišką kūną nuo pat nerovingo kojų judesio iki labai detalių rankų judesių, iki pirštų judesių, su jų smailiais nagais ir vadovauja visai šiai mimikos frazei. Kojos duoda impulsą, rankos nubrėžia generalinę liniją, kurioje smailūs sukinių piešiai savo įsiūkimus. Pati šios žavios būtybės daina, panaši į iekiančio vabzdžio dūzgimą, čia yra tik tam, kad labai intymiai jungtųsi su melodingu asmens pakvietimu ir siela, beveikiančia savo kūnu. Tai yra užburiantis spektaklis, į kurį jus kviesdamas, aš negaliu perdėti.

Pasiūlymas "Kolumbą" padaryti opera

Teorijos rašytojai yra tik pastoliai, dažnai laikini, kuriais jis naudojasi savo kūrybai. Man atrodo, kad bus geriau, kad aš, vietoj pasilikdamas svajonės ir doktrinos srityje, pavaizduočiau veikala, kurio pastatymui kaip tik pasitarnavo čia suminėtos idėjos.

Čia eina kalba apie pasiūlymą, kuris man buvo pateiktas ir kurio autorius, po didelio entuziazmo, atsisakė jį išpildyti. Pagaliau šis reikalas išėjo į gerą, nes mano drama apie Kristupą Kolumbą, Maxo Reinhardto palikta, netrukus bus pastatyta valstybinėje Berlyno operoje su Dariaus Milhaud muzika. Ši drama, kurios pirmoji laida su Jean Charlot piešiniais ne truks pasirodys Yale University Press leidykloje...

Reikalavimų sąrašas, kuris su minėtu pasiūlymu buvo nematomų jėgų padėtas ant mano stalo, kurių valingu ir veiksmingu tarpininku buvo ponas Max Reinhardt, turėjo įdomių galių. Čia ėjo reikalas apie istorinę dramą, o aš niekada nerašiau kokių veikalių, kaip grynos vaizduotės. Buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad muzika, ir būtent chorai, turi jame vaidinti svarbų vaidmenį. Dėlto aš turįs su savo drama prisitaikinti bendradarbiui, kuriuo, manoma, turėjo būti mano Darius Milhaud, su kuriuo mane rišo ilgmetė idėjų ir nuotaikų draugystė. Mano uždavinys dėlto turįs būti peržiūrėti "Kristupą Kolumbą", perversiti jo istorijos ir jo legendos lapus, atgaivinti vieną po kitos esmines scenas, išgirsti tuos klausimus, priekaištus ir komentarus, kuriuos muzikas kolektyvinio orkestro ir chorų pagalba man patiekė publikos vardu, kuris atstovaus visas tautas ir visas generacijas, kurios yra susirinkusios apie šį didelį žmogų ir didelį įvykį.

Amerikos atradėjo vaidmuo, jo gyvenimas ir likimas to žmo-

gaus, kuris atrado naują pasaulį ir suvienijo žemę, vyksta tokioje scenoje, kuri nėra nebyli. Ją pripildo žmonių nuotaikos bei reakcijos. Publika seka dramatos peripetijas savo įspūdžiais, kurie eina nuo murmėjimo iki ovacijų, nuo paklausimo iki pasipriešinimo. Čia veikia ta jėga, kuri vadina viešoji opinija ir kurios yra reikšmingas spauda. Tai yra opinija praeities, kuri susitaukia su šių laikų opinija, su ja kovoja, ar ją paremia.

Muzika dramoje, apie kurią čia kalbama, turi vaidinti visą kitą kitokį vaidmenį, negu tą, kurį ji ligi šiol vaidino prieš bū-

*J'envoie mon salut aux Lithuaniens
victims de la bestialité Soviétique et
à leur dieu d'envie confraque.
Dien est la plus fort.*

Pas 19 novembre 51

Clauud

Paul Claudel'io sveikindamas bei linkėdamas lietuviams sunkiais pokario metais: "Siūniu savo sveikinimą lietuviams, sovietiško bestiališko aukoms, ragindamas juos turėti vilties. Dievas yra galingiausias".

dama pastatyta scenoje. Ji čia nėra tik paprastas atgarsis; ji nėra tik dainos akompanimentas; ji yra tikras veikėjas; ji yra kolektyvinis asmuo įvairių, bet sujungtų balsų, kurio uždavinys yra pasakyti, kas liko nepasakyta, ir iš lėto nuolat kylančia entuziazmo banga išlaisvinti baigiamąjį himną.

Kaip gema muzika?

Paskalis yra pasakęs gana teisingą žodį: "Nuolat nėra iškalba vargina". Mane ima pagunda sakyti: Nuolatine muzika vargina. — Nuolatinė poezija vargina. Siela nėra visą laiką tame pačiame įtampos lygyje. Ir aš čia kalbu ne tik apie žiūrovą, bet ir apie scenos aktorius. Ji turi kartas nuo karto pasiekti žemę, kad rastų atramos naujam šuoliui. Autorius, o kartu su juo ir aktorius, turi naudoti pasekdamį Prancūzijos vyno ragautojų pavyzdžiu, kurį laikas nuo laiko pačulpia citrinos, kad išvalę burną, galėtų gardžiuoti nauju nektaro gurkšniu.

Štai p suprata drama nėra monotoniškas skridimas nepertraukiamu orkestro ar deklamacijos murkimu. Ji yra eilė polėkių ir atoslūgių. Aš jums tik kalbėjau apie Richardą Wagnerį. Šio didelio žmogaus garbė yra tai, kad jis suprato, jog visa, kas skamba, pradedant

prisistato mums, kaip savo epochos žiūrovas ir kaip jos teisėjas. Čia yra horizonto linija į vakarus. Čia balandis, šv. Dvasios simbolis, kuris perskrenda jūras ir atneša į vieno Genujos vaiko svajotojo rankas savo jaudinančią žinią. Čia yra jūrininkas Azorų salose, pasaulio pakraštyje, gaunąs nutukusius kultūringus įgaliojimus iš anapus jūros ir anapus kapo. Čia genijus, suimtas savo kūrinii, dvariškių, pedantų, pavyduolių ir pataikūnų. O pagaliau čia ir Kančios valanda. Tai yra mažųjų dvasių kritika ir pasipriešinimas. Globo atradėjas yra vi-rėjo prižiūrėtojas prie jo laivo stiebo ir nusiaubtas žmonių neapykantos ir žemės elementų pykčio. Čia yra neišmatuojamas visos žemės nedėkingumas, išskiriant vieną moterį. Jau artina si mirtis, bet balandis, kaip Tvano dienose, atskrenda padėti į visumos valdytojo rankas šakelę, nuskintą nuo šio naujai škilusio pasaulio.

Visa tai vyksta ne tuštumoje. Kiekvienas garsas, kiekvienas žodis, kiekvienas veiksmas, kiekvienas įvykis sužadina aidą ir atgarsį. Jis išsukia ir ugdo tokią pobūdžio kolektyvinį ir bendrą ošimą, tarsi generacijų bangas, einančias viena po kitos, kurios jį stebi ir jo klausosi.

Tai aš vadinau choru. Tai nėra antilinės dramos choras, ta komentatorių ir palankių patarėjų grupė, kurią nesunku yra rasti kikevienam energingesniam pionieriui Viduržemio jūros krantinėse. Greičiau tai yra tas pat choras, kurį krikščionybė po savo pergalės pakvietė į savo šventoves, kad jis tarpininkautų tarp kunigo ir žmonių, tarp aukotojo ir aukojimo. Tarp nebylios minios ir tarp dramos, kuri vyksta scenoje ir, jei taip galiu išsireikšti, ant altoriaus, reikia oficialiai įstatyto vertėjo - tarpininko.

Nauja dekoracijų samprata

Pagaliau "Kristupas Kolumbas", toks, koks jis bus pastatytas Berlyne, ir, gal būt, kada nors Amerikoje, galėtų jus dominti savo nauju bandymu. Jis yra kilęs iš mūsų akių ir ausų, noro, nesitenkinti nei nejudri scenovaizdžiu, nei galutinai paruoštu spektakliu, bet leisti iš mūsų pačių kilti tiek mūsų muzikai, tiek mūsų reginiui ir jį piešti nuolat besikeičiančiomis bangomis ant magiškosios skrynios sienų, kurioje mes esame vienam momentui uždaryti. Kodėl muzikinei dramai, kurios uždavinys yra perkelti vienon melodinėn linijon, slenkančią laikui, skirtingus įvykius, tenkintis nejudriu scenovaizdžiu? Kodėl ne-leisti tiems valzdamas, kuriuos sužadina poezija ir garsas, garuoti iš mūsų kaip dūmams ir momentui nusėsti ant ekrano, kad jie po truputį iš čia išnyktų ir užleistų vietą kitoms svajonėms? Kodėl, vienu žodžiu, nepasinaudoti filmu? Iš tikrųjų, visi yra pastebėję, kad pastovi dekoracija, pvz. nejudanti žvaigždė fone, pirmąjam pažinimui praėjus, vargina ir atstumia žvilgsnį ar, greičiau poetinę iliuziją nuodina žemesnio elemento prisimaišymu, negu ją ugdo. Kodėl į dekoraciją nežiūrėti kaip į paprastus rėmus, kaip į pirmąjį konvencinį planą, už kurio yra atviras kelias svajonei, prisiminimams ir fantazijai? Tai gi, kodėl muzikos, veiksmo ir poezijos junginys turi traukti žiūrovo sielą atsakyti dirbtiniam dangui, tokiam rėkiančiam ir įkyriam, kaip kavinės siena? Kodėl nepanaudoti ekrano, tarsi magiško veidrodžio, kuriame įvairiausios rūšies šešėliai ir daugiau ar mažiau sumišusios sugestijos ar piešiniai, iškyla, juda, maišosi ar atsisikiria? Kodėl neatidaryti to pilno sunkiųjų pasaulio duris, kuriame iš jausmo gema mintis ir kuriame atitiesis pamėklė maišosi su praeities šmėkla? Kodėl nepanaudoti išreiškimui švelniausių jausmo, atminties ir minties niuansų be galo švelnaus šešėlių santykiavimo? Judesiai, ver-tybės, formų ir apraiškų puokštės, kurios nuolat išsiskaido ir vėl atsinaujina, visa tai yra ir muzika. Man atrodo, kad šie du menai yra natūraliai pašaukti sudaryti sąjungą, kuriai Amerika, labiau negu kuris kitas kraštas, gali padėti surasti geriausią formulę.

Vertė kun. V. Bagdanavičius, MIC

• Zalakevičiaus filmas vis dar vežiojamas po festivalius. Jau triskart apdovanotą V. Zalakevičiaus filmą "Niekas nenorėjo mirti" Maskvos kinematografi-ninkai nusivėžė į tarptautinį filmų festivalį Čekoslovakijoje. Ty-lomis praleistas Pietų Amerikos festivalyje, iškeltas į aukštybes Maskvoj, Vilniuj ir Kijeje, dabar į visokeriopai artimesnę Čekoslovakiją išvežtas, atrodo, di-desnių vilčių lydimas. Į sovietinę kinematografininkų delegaciją įtrauktas ir filmo režisierius bei scenarijaus autorius V. Zalakevičius su pagrindiniais aktoriais D. Banioniu ir D. Baukaite.

Festivalis vyksta Karlove Vary kurorte. Laukiamoji premija — kristolinis gaublys. Ten vie-ną premiją (ne aukščiausią) yra anksčiau laimėjęs vilniškis fil-mas "Gyvieji didvyriai", irgi po litinio pobūdžio filmas.